

Anavatan...!

Anavatan...!

Ne mutlu ki anavatanımız var. Bu vatani kuran Atatürk, arkadaşları baylar, bayanlar ve aziz şehitlerimizi rahmetle ve şükranla anıyoruz. Onlar çok zor şartlarda yokluklar içerisinde, soğukta dahi donma pahasına yani hayatları pahasına bu ülkeyi korudular. Bilimde, sanatta ve teknikte ülkemizin gelişmesine önemli katkılar sağladılar. Emaneti ehline verdiler. Türkiye Cumhuriyeti Devletini dünyanın en medeni ve modern ülkelerinden biri durumuna getirdiler. Bu konuda hanımefendilerin önemli katkıları olmuştur. Bugün de hanımlar en ehli kişiler olarak etkin çalışmalarını sürdürmektedirler. Bu sayededir ki ülkemizin insanları başka ülkelere muhtaç olmuyorlar. Birçok ülkenin insanlarına da önemli katkı sağlıyorlar. Yani geçmişte iğne ve kiremit ithal eden ülkemiz, artık bilim ihraç ediyor. Bu Türkiye Cumhuriyetini kuranların ve milletimizin eseridir. Bu ülkenin vatandaşları olarak görevimiz ülkeye sahip çıkıp onun yükselmesine katkı sağlamaktır. Bu da ancak ülkemize hizmet ve eserler katarak mümkün olacaktır. Yani Cumhuriyetimizi eserlerle taçlandırmalıyız.

8 Mart Hanımefendiler Gününü kutluyor, sağlık ve mutluluklar diliyorum.

Prof. Dr. Mehmet Haberal
Başkent Üniversitesi Kurucusu ve
Yönetim Üst Kurulu Başkanı

*Akademik personelinin %59'u,
idari personelinin %39'u ve yöneticilerinin
%53'ü kadın olan Başkent Üniversitesi,
kadının en çok temsil edildiği kurumlardan
birisi olmanın gururunu yaşamaktadır.*

Toplumsal cinsiyet eşitliği, Üniversitemizin istihdam politikalarının yanı sıra konu ile ilgili kurulan merkezler ve gerçekleştirdikleri faaliyetler ile kurumsal kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olarak benimsenmektedir. Bu merkezlerden biri olan Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi (TOCAM) kadının toplumdaki statüsünün yükseltilmesi konusunda çalışmalarını kuruluğu günden bu yana sürdürmektedir. TOCAM ve Kurumsal İletişim Koordinatörlüğümüz, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününü sadece bir gün olarak değil,

Başkent'te Kadınlar Haftası adı altında, bir dizi çeşitli etkinliklerle gerçekleştirmektedir. 2020 yılından itibaren Üniversitemiz İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölümü tarafından hazırlanan Türkiye'nin Kadınları Afiş Sergisi, Başkent'te Kadınlar Haftasının özel bir alanını oluşturdu. Bu sergi, Türkiye'nin bilimden sağlığa, kültürden sanata alanlarında öncü ve ilkleri gerçekleştiren kadınlarını, bizlerle farklı bir platformda yeniden buluşturma imkanı sundu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk, yaşamının her döneminde Türk kadınına büyük önem vermiş, Cumhuriyetin ilanından itibaren kadının sosyal, ekonomik ve siyasi konumunu iyileştirici uygulamalara başlanmıştır. Kadın haklarının gelişmesi sadece "kadınların" değil, bu ülkede yaşayan herkesin hayatını geliştirecek, hepimize daha yüksek standartlarda yaşam olanağı sağlayacak bir demokratikleşme hareketidir. Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk bir söylevinde "Şuna inanmak lazımdır ki, dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir" demiştir. Akademik personelinin %59'u, idari personelinin %39'u ve yöneticilerinin %53'ü kadın olan Başkent Üniversitesi, kadının en çok temsil edildiği kurumlardan birisi olmanın gururunu yaşamaktadır.

Bu sergiyi hayata geçiren Üniversitemiz çalışanlarını tebrik ediyor, Türkiye'nin alanında öncü ve emekçi kadınlarına şükranlarımı sunuyorum. Kadınlarımızın öldürülmediği, şiddet ve istismara uğramadığı özgür ve demokratik bir yaşam dileğiyle.

Prof. Dr. Ali Haberal
Başkent Üniversitesi Rektörü

Liyakat ve toplumsal cinsiyet eşitliğine verdiği önem ile Başkent Üniversitesi örnek bir eğitim kurumu olma özelliği taşımaktadır.

Başkent Üniversitesi Atatürkçülük, çevreye duyarlılık, engelsiz yaşam ve toplumsal cinsiyet eşitliği temel değerleri üzerine kurulmuştur. Üniversitemiz %53 kadın çalışanı ve öğrencisiyle ülkemizde kadınların en çok temsil edildiği kurumlardan biridir. Liyakat ve toplumsal cinsiyet eşitliğine verdiği önem ile Başkent Üniversitesi örnek bir eğitim kurumu olma özelliği taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda 2018 yılının Kasım ayında Üniversitemiz bünyesinde

Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi kurulmuştur. Merkezin kuruluş amaçlarından ilki, kadınların toplumdaki statüsünü, eğitim ve istihdam gibi sosyal hayatın her alanında yükseltilmesi için ilgili hallerde bölümleri koordine ederek çalışmalar yapmak, eğitimler düzenlemek ve genel olarak kadının toplumdaki statüsünün yükseltilmesi hususunda farkındalık yaratmaktır. Merkezimiz kurulduğu günden bu yana kadınların toplumsal statüsüne katkıda bulunmak amacıyla çeşitli etkinlikler, paneller ve eğitimler gerçekleştirmektedir.

Bu etkinliklerimizden biri olan Başkent'te Kadınlar Haftası'nın bu yıl altıncısını gerçekleştireceğiz. Bu haftada İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölümü öğretim elemanlarımız Türkiye'nin öncü kadınlarını konu alan afiş sergisini üç senedir sürdürmektedir. Bu kitap gerçekleştirilen sergilerin kıymetli bir sonucudur. Cumhuriyet'in kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk sayesinde Türkiye'deki kadınlar birçok hakka dünyanın geri kalanından daha önce ulaşmıştır. Türkiye'nin Kadınları Afiş Sergisi tarihsel olarak Türkiye'de kendi alanlarında öncü olan kadınları konu alarak, toplumsal değerlerimize yönelik farkındalık oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda gelecek nesillere Türkiye'deki örnek kadınları tanıştırması açısından son derece önemlidir. Farklı alanlarda öncü olan kadınların başarıları ve mücadeleleri bizlere ve bizden sonraki nesillere ışık tutmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin öncü kadınları, Cumhuriyet değerleri ve Atatürk ilkeleri çerçevesinde kadınların ve erkeklerin farklılaşmadığı, eşit imkanlar sağlandığında kadınların da erkekler kadar başarılı olabildiğini göstermesi açısından takdir edilmedir. Bu eser aracılığı ile bir kez daha Türkiye'nin Kadınları'nı saygıyla anıyorum.

Prof. Dr. Nermin Yeniköse
Başkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı,
Başkent Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi Müdürü

*Yanıtlar yaşam öykülerimizin
özündedir...*

“Türkiye'nin Kadınları” afiş sergisi fikrinin paylaşıldığı ilk günden başlayarak kitabın sizlerle paylaşıldığı güne kadar geçen sürecin her aşamasına tanık olmanın verdiği mutluluk ve heyecanı tarif etmek kolay değil.

Sevgiyi girişilen her işin başlangıcı olarak kabul etmek; her türlü güçlüğe karşı özveriyle, cesaretle, azim ve kararlılıkla direnmek ve vaz geçmemek Türkiye'nin kadınlarının ortak özelliği mi yoksa kaderi midir? Şüphesiz ki bu soruya farklı boyutlarıyla verilebilecek pek çok yanıt bulunmaktadır. “Türkiye'nin Kadınları” kitabında yer alan öncü isimler gerçekleştirdikleri, ürettikleri ve farklı alanlarda yaptıkları katkılarla sadece Türkiye'nin kadınlarına değil hepimize “yanıtlar yaşam öykülerimizin özündedir ve siz de başarabilirsiniz” mesajını vermekteler.

Öncü isimlere minnet ve şükranlarımı; ismi bilinmeyen ve bilinmeyecek olan milyonlarca Türkiyeli kadına saygılarımı sunuyorum; kitaba emeği geçen bütün mesai arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Özcan Yağcı
Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı

“Türkiye'nin Kadınları” sergi ve kitap çalışması, biz “Başkent”in kadınlarından, anlam arayan ve üreten Türkiye'nin tüm kadınlarına bir saygı duruşu...

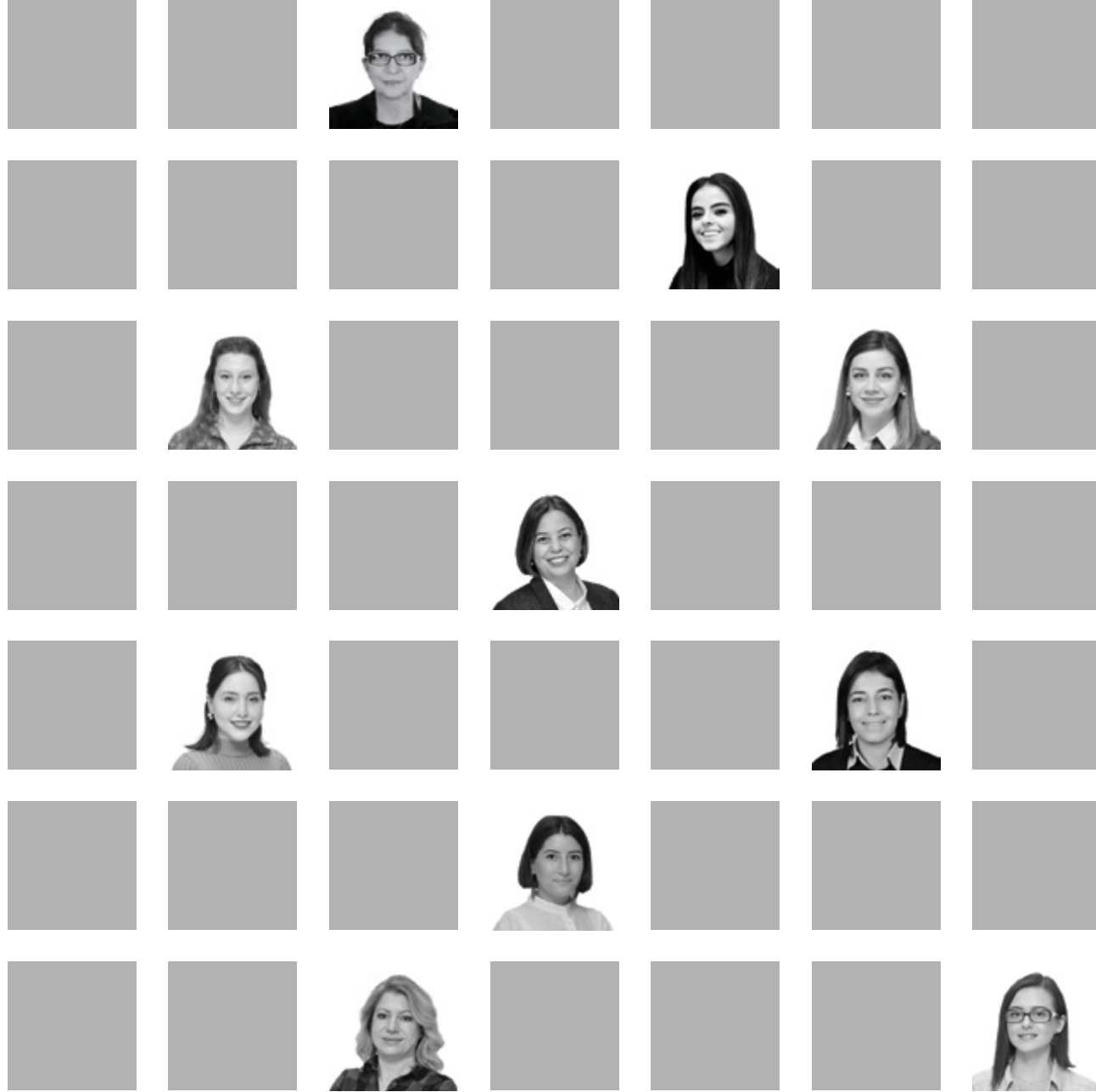
Başkent Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi ve Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü'nün ortaklaşa düzenlediği Başkent'te Kadınlar Haftası etkinliklerine, 2020 yılından bu yana İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölümü olarak “Türkiye'nin Kadınları Afiş Sergisi” ile katılım sağladık. Etkinlik kapsamındaki ilk sergimiz 4 Mart 2020 tarihinde Çankaya Belediyesi Yılmaz Güney Salonu'ndaydı. İzleyen sergilerimizi ise

Başkent Üniversitesi Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonu Fuaye Alanı'nda 6 Mart 2020, 8 Mart 2021 ve 8 Mart 2022 tarihlerinde, her yıl afişlere taşıdığımız yeni isimlerle çoğalarak gerçekleştirdik. Bir iletişim ve etkileşim platformu olarak konumlandığımız Sergimizi, pandemi döneminin hassasiyetlerini gözeterek sanal ortama da taşıdık ve e-sergimizi açtık. Sergimizin üçüncü senesinde, afişlere eşlik eden kadınların hayatlarına dair metinlerle Türkiye'nin Kadınları kitap çalışmasını gerçekleştirdik. Mustafa Kemal Atatürk'ün omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layık gördüğü Türk kadınına, akademik ve mesleki kabiliyetlerimizle özgün formatta anabildiysek ne mutlu bizlere. Ne mutlu ki bu anlamı özgün bir formatta hafızalara taşıyan bölüm arkadaşlarıma... Sürece katkı sunan tüm yol arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Serginin amacı tiyatrodan müziğe, spordan tasarıma, bilimden sağlığa alanlarında güçlü, emekçi, mücadeleci, öncü ve kendinden sonraki kadınlara ilham olmuş ve olmaya devam edecek kadınları bir kez daha iletişimci bakış açısıyla hatırlamak/hatırlatmaktır. Bu amaçla yola çıkarken hangi kadın(lar) sorusunun tek bir yanıtı olamayacağını çok iyi biliyorduk. Araştırma heyecanımızı alanlar ve öncülükler temelinde çerçeveledik. Her bir karşılaşma Cumhuriyete ve değerlerine olan bağımızı, şimdiden geleceğe olan bakışımızı daha da güçlendirdi. Şüphesiz afişlerin Öznesi olan kadınlar, adını bildiğimiz, bilmediğimiz, tanıdığımız, tanımadığımız kadınları hem temsil ediyor, hem de Türkiye'nin Kadınları'na dair sembolik bir kesit sunuyor. “Türkiye'nin Kadınları” sergi ve kitap çalışması, biz “Başkent”in kadınlarından, anlam arayan ve üreten Türkiye'nin tüm kadınlarına bir saygı duruşu...

Prof. Dr. G. Senem Gençtürk Hızal

Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölüm Başkanı

Editör ve Kùratör

Prof. Dr. G. Senem Gençtürk Hızal

Proje ve Sergi Ekibi

Dr. Öğr. Üyesi Banu Erşanlı Taş

Öğr. Gör. Selmin Terzioğlu

Öğr. Gör. Görkem Tılıç

Öğr. Gör. Sıla Tanışık

Araş. Gör. Semra Ay

Araş. Gör. Naz Önen

Araş. Gör. Kübra Canlı

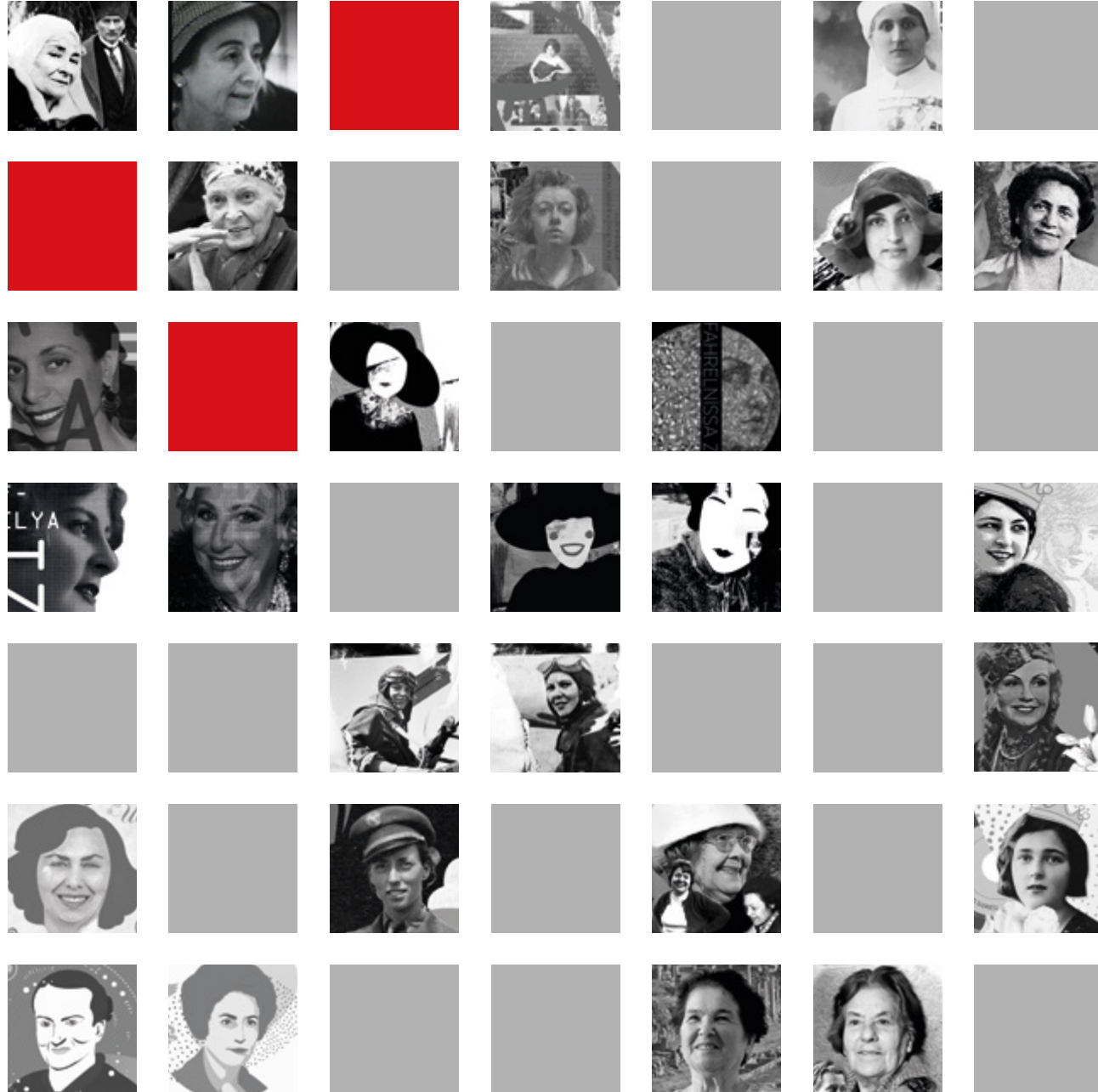
Aylin Erdem Türk

Özge Yıldırım Gürses

Grafik Tasarım: Özge Yıldırım Gürses

E-Sergi Tasarımı: Anıl Bozkurtoğlu

Türkiye'nin Kadınları E-Sergi: esergi.baskent.edu.tr

Selmin Terzioğlu

1972 yılında Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı'ndan mezun oldu. 1975 - 1980 yılları arasında T.C. Başbakanlık ve Devlet Personel Dairesi'nde Grafik Tasarımcı olarak çalıştı. 1981-1984 yılları arasında çalışmalarına yurtdışında devam etti. 1986-2002 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı'nda Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. Aynı dönemde lisans üstü ve sanatta yeterlilik çalışmalarını tamamladı. 2002 yılından beri Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Tasarım Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Bir Ana Bir Vatan: Zübeyde Hanım

“Bir milletin kaderini ve tarihteki varlığını değiştiren bir şahsiyetin annesi; memleketimize kurtuluş savaşında, bağımsızlığımızı kazandıran, o yüce insanı dünyaya getiren, büyüten en ulvi kadındır” (Güler, 2009).

Zübeyde Hanım 1857'de Selanik yakınlarındaki Langaza'da dünyaya geldi. Kadınların okula gönderilmediği bir dönemde okuryazar oluşu nedeniyle Zübeyde Molla olarak anıldı. Selanik'te Gümrük Muhafaza Teşkilatından Ali Rıza Efendi ile evlendi. Ali Rıza Efendi ve Zübeyde Hanımın altı çocukları oldu. Çocuklarının dördünü ve eşini de kaybettiğinde yirmi yedi yaşındaydı. Mustafa Kemal çocuk yaşta subay olmak için evden ayrıldı. Zübeyde Hanım'ın bundan sonraki tüm yaşamı kızı Makbule Hanım ile oğlundan haber beklemekle, onu ve mücadelesini takiple geçti. Balkanların kaybedilmesinin ardından İstanbul'a yerleşti ve çok zor günler geçirdi. Mustafa Kemal Anadolu'ya geçip, milli mücadeleyi başlatma kararını verdiğini bildirdiğinde, bir mendil bohçası içinde altın ve bileziklerini oğluna verdi. Milli Mücadeleyi başlatmak için büyük kararların alındığı Sivas Kongresi'nin masrafları ve Türkiye İş Bankası'nın kuruluşunun ilk sermayesi, altın ve bileziklerini oğluna ve Türk Milletine veren Zübeyde Hanımın fedakarlığı ile hızlandı. Önce Ankara'ya, ardından İzmir'e yerleşti. Zaferi gördükten 3 ay sonra kısa, acı dolu ve oğluna duyduğu sevgi ve özlemle dolu hayatı, 14 Ocak 1923'te son buldu. Büyük bir kalabalıkla son yolculuğuna uğurlanan Zübeyde Hanım'ın mezarı başında 27 Ocak 1923 tarihli M. Kemal Atatürk'ün yaptığı konuşmanın son bölümü şöyledir:

... Valdemin ziyamdan şüphesiz pek müteessirim. Fakat bu teessürümü izale ve beni müteselli eden bir husus var ki, o da anamız vatanı mahv ve harabiye götüren idarenin artık bir daha avdet etmemek üzere mezar-ı ademe götürülmüş olduğunu görmektir. Valdem bu toprağın altında, fakat Hakimiyet-i Milliye ilelebet payidar olsun. Beni müteselli eden en büyük kuvvet budur. Evet, Hakimiyet-i Milliye ilelebet devam edecektir. Valdemin ruhuna ve bütün ecdat ruhuna müteahhit olduğum vicdan yeminini tekrar edeyim. Valdemin medfeni önünde ve Allah'ın huzurunda aht ve peyman ediyorum, bu kadar kan dökerek milletin istihsal ve tespit ettiği hakimiyetin muhafaza ve müdafaası için icab ederse valdemin yanına gitmekte asla tereddüt etmeyeceğim. Hakimiyet-i Milliye uğrunda canımı vermek, benim için vicdan ve namus borcu olsun ...”

Kaynaklar

- Doğan, Ü. (2018). Atatürk, Ankara: Kripto.
 Güler, Z. (2009). Zübeyde Hanım: Tek Kadın. İstanbul: Siyah Beyaz Yayınları
 Yusufoglu, K. (2021), Hatıralarla Atatürk, Cumhuriyet Kadını. İstanbul: Halk Kitabevi.
 Muallimoğlu, N (2007). Dünyayı Sarsan Konuşmalar. İstanbul: Avcıol Basım.

1919'da Milli İstiklal Savaşı'nda Çankaya Hanım ve diğer Kurmay Albay İsmet Bey'in evliliği.

Cumhuriyet tarihinin ilk "First Lady"si olarak 1927'de Pembe Köşk'te Cumhuriyet'in ilk balosuna vardı.

Araba kullanırken Cumhuriyet Kadınları arasında yerini aldı.

Görsel iletişim kurularıyla aynı zamanda konuşmalarını demokratik faaliyetleri gerçekleştirdi.

1924'te İzmir'de oğlu Ömer dünyaya geldi.

Mevhibe Hanım 1926'da oğlu Erdal'ı, 1930'da kızı Özden'i dünyaya getirdi.

Mevhibe Hanım 1938'e kadar Başbakan ve 1938-1950 arası Cumhurbaşkanı eşi olarak toplum önünde sürekli "en önemli kadın" görevini üstlendi.

Daha sonraki yıllarda sade kişiliği, zarafeti ve iyi kalbiyle Türk Halkının gönlüne yerleşti.

Mevhibe Hanım çocuklarının hiçbir zaman resmi davetlere katılmalarını istemedi. Onlar büyükanneleri ile ayrı bir hayat sürdürdüler. Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve Türk Kadınlar Birliği'nde kurucu olarak çalıştı. Gelenek ve inançlarına bağlılığını sürdüren çağdaş bir "Cumhuriyet Hanımefendisi" olarak tanındı. Türk Kadınının toplum içindeki gerçek yerini bulması için önderlik etti. Latin harfleri ile yazı yazan ilk kadınlardan oldu. Çarşafını çıkarttı, otomobil kullandı, ata bindi. 1973'te aşkla bağlı olduğu eşi İsmet İnönü'yü kaybetti. 7 Şubat 1992'de 95 yaşında vefat etti.

..ben de vatanımıza serinle birlikte hizmet ederim.

mevhibe inönü

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ **TOCAM**

“Çankaya'nın Hanımefendisi”: Mevhibe İnönü

“Osmanlı'nın son yıllarına tanıklık eden, savaşlarda eşi İsmet İnönü'yü cepheye uğurlayan, savaş sonrası İsmet İnönü'yle Lozan'a giden, Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşunun, Cumhuriyet devrimlerinin içinde yer alan, devrimlerin yerleşmesinde, kadının sosyal hayata katılımında Cumhuriyet kadınlarına örnek olan bir kadın Mevhibe İnönü” (Bilgehan, 2019).

Mevhibe Hanım 1897 yılında İstanbul Süleymaniye'de doğdu. Üç yaşında babasını ve ardından kardeşini kaybetti. Annesi ile beraber dede evine taşındı. O yılların kargaşası içinde bir yıl ortaokula devam ettikten sonra ailesinin kararı ile okuldan alındı. 1916'da Kurmay Albay İsmet Bey'le evlendi. Evliliğinin ilk yılları eşinden haber beklemekle geçti. 1919'da ilk çocukları İzzet'in doğumundan 3 ay sonra İsmet Paşa Anadolu'ya Mustafa Kemal'in yanına giderek kendini Millî Mücadele'ye adanmış bir kadın olarak gördü. İdam mahkûm bir asinin eşi olarak görülen Mevhibe Hanım, Kurtuluş Savaşının başlaması ile İstanbul'dan ayrıldı. Malatya'ya geldi ve İzzet'i burada kaybetti. 1923'de 2. Lozan Konferansı çalışmalarını sürdüren İsmet Paşa ile İsviçre'ye gitti. 1924'de İzmir'de oğlu Ömer dünyaya geldi. Mevhibe Hanım o yıl, ilk başbakan olarak görev yapmakta olan eşinin yanına, Ankara'da Pembe Köşk diye bilinen Çankaya'daki bağ evine yerleşti. 1926'da oğlu Erdal'ı, 1930'da kızı Özden'i dünyaya getirdi. 1938'e kadar Başbakan ve 1938-1950 arası Cumhurbaşkanı eşi olarak toplum önünde sürekli “en önemli kadın” görevini üstlendi. Daha sonraki yıllarda sade kişiliği, zarafeti ve iyi kalbiyle Türk Halkının gönlüne yerleşti. Mevhibe Hanım çocuklarının hiçbir zaman resmi davetlere katılmalarını istemedi. Onlar büyükanneleri ile ayrı bir hayat sürdürdüler. Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve Türk Kadınlar Birliği'nde kurucu olarak çalıştı. Gelenek ve inançlarına bağlılığını sürdüren çağdaş bir “Cumhuriyet Hanımefendisi” olarak tanındı. Türk Kadınının toplum içindeki gerçek yerini bulması için önderlik etti. Latin harfleri ile yazı yazan ilk kadınlardan oldu. Çarşafını çıkarttı, otomobil kullandı, ata bindi. 1973'te aşkla bağlı olduğu eşi İsmet İnönü'yü kaybetti. 7 Şubat 1992'de 95 yaşında vefat etti.

Kaynaklar

Bilgehan, G. (2019). Mevhibe, Çankaya'nın Hanımefendisi. Ankara: Bilgi Yayınevi
 Atay, H. R. (2020). Çankaya. İstanbul: Pozitif Yayınevi
 İnönü Vakfı (1983). Mevhibe İnönü. <https://www.ismetinonu.org.tr/mevhibe-inonu/>

“Her eğitilmiş kadının bu Cumhuriyete borcu var”

türkan saylan

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ **TOCAM**

Çağdaş Yaşamı Destekleyen Kadın: Türkan Saylan

“Bir kere tanışınca hep onun yanında olmak isterdiniz. Gençlere inancı harikadır. Eleştirir ama kırmaz. Ben ve benim gibi yüzlerce genci yüksek lisansa da o ikna etti. Bana hayal etmenin ve inanmanın ne kadar önemli olduğunu öğretti. Zaten Türkan Saylan da hep ‘Her sabah yeni bir düşü, yeni bir projeye uyanmalı insan’ diyordu” (Başakçı, 2009).

13 Aralık 1935’de İstanbul’da dünyaya geldi. Eğitimine Kandilli İlkokulu’nda başlayan Saylan, Kandilli Kız Lisesi’ni ardından, İstanbul Tıp Fakültesi’ni bitirdi. Eğitimi sırasında evlendi. Her iki oğlunun doğumu sonrası zatürreye yakalandı ve uzun süre tedavi gördü. İstanbul Bakırköy Akıl Hastanesinde cüzzam hastalarının yaşadığı şartları görünce derinden sarsıldı. Deri ve zührevi hastalıklarını uzmanlık alanı olarak belirleyerek Fransa ve İngiltere’de çalışmalar yaptı. 1977’de profesör olan Saylan önce Cüzzamla Savaş Derneği’nin ardından Lepra Hastanesi’nin kurulmasına öncülük etti. 1986’da “Uluslararası Gandhi Ödülü’nü” aldı. Dünya Sağlık Örgütü’nün lepra konusunda danışmanlığını yaptı. Dermatopatoloji Laboratuvarı’nın, Behçet Hastalığı ve Cinsel İlişkiyle Bulaşan Hastalıklar Poliklinikleri’nin kurulmasında öncü rol oynadı. 1981’den emekli olduğu 2002 tarihine kadar 21 yıl gönüllü olarak Sağlık Bakanlığı İstanbul Lepra Hastanesi Başhekimliği yaptı. Hayatı boyunca dokunmayla cüzzam hastalığının yayılacağını düşünen zihniyetle mücadele etti. Kurucusu olduğu Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği başlangıçta cüzzamlı hastaların zor durumdaki çocuklarını okutmaya, onlara okul, burs bulmayı amaçlamışsa da, kapsamını genişleterek okutulmayan, çocuk yaşta evlendirilen, tarlalarda çalıştırılan kız çocuklarına verdiği burslarla kız çocuklarının eğitim almasını ve başarılı birer kadın olmalarını sağladı. 18 Mayıs 2009’ta vefat eden Saylan’ın son sözleri “Gelecek daha güzel olacak” oldu.

Kaynaklar

Kulin, A. (2009). Tek ve Tek Başına Türkan. İstanbul: Everest Yayınları
Başakçı, G. (2009, 1 Haziran). Mücadelenin Adı Türkan Saylan. Cumhuriyet.

Vizörün Önünde Bir Milyon İnsan, Vizörün Arkasında Bir Kadın: Maryam Şahinyan

"Maryam Şahinyan belli ki kimseleri yargılamamış. O yüzden herkes, her nasılsa o haliyle bu kadının karşısına geçmiş. Şehrin en şık kadınları, gayrimüslim aileleri, Bolşevik Devrimi'nden kaçıp İstanbul'a sığınan Ruslar, tiyatro grupları, müzisyenler, subaylar, vaftizlik ve sünnetlik çocuklar..." (Karakaşlı, 2011).

1911 yılında Sivas'ın merkezinde bulunan Şahinyan Konağı'nda dünyaya gelen Maryam Şahinyan'ın ailesi 27 Mayıs 1915 yılındaki Sevk ve İskan Kanunu ile İstanbul'a taşınmak zorunda kalmıştır. Fotoğrafa ilgi duyan babası Mihran Şahinyan, 1933 yılında Beyoğlu'nda bulunan Foto Galatasaray'a ortak olmuştur. Ailenin maddi zorluklarla baş başa kalması sonucunda; Maryam Şahinyan Sainte Pulcherie Fransız Lisesi'ndeki eğitimini yarıda bırakarak babasının yanında fotoğraf stüdyosunda çalışmaya başlamıştır. 1936 yılında annesi Dikranuhi Şahinyan'ın ölümünün ardından, 1937 yılında fotoğraf stüdyosunun başına geçerek ailesinin geçimini sağlamıştır. 1985 yılına kadar Galatasaray'da üç farklı mekanda işlettiği Foto Galatasaray isimli stüdyosunda aralıksız olarak mesleğine devam etmiştir. Babası Mihran Şahinyan'ın I. Dünya Savaşı sonrasında Balkanlar'dan göç eden bir aileden devraldığı körüklü ahşap fotoğraf makinası ve siyah beyaz tabaka filmler ile mesleği bıraktığı 1985 yılına kadar fotoğraf çekmeye devam eden Maryam Şahinyan'ın meslek hayatında 200.00'e yakın fotoğraf çektiği bilinmektedir. Maryam Şahinyan; 50 yıl süren meslek hayatında her gün Şişli'deki evinden yürüyerek stüdyosuna gitmiş, öğlenleri sadece bir elma yemiş, siyah çalışma önlüğü ve kolçaklarını hiç çıkarmadan fotoğraflarıyla ölümsüzleştirdiği binlerce insanın karşısına geçip onların hikayelerini yazmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin dönüşen ve değişen yakın tarihine tanıklık eden görsel arşivinin gelecek nesillere aktarıldığını bilmeden 1996 yılında Şişli Hanımefendi Sokak'taki evinde vefat etmiştir.

Kaynaklar

- Fresko, L. (2011, 13 Aralık). İstanbulluları Hüzne Boğabilir. Radikal. <http://www.radikal.com.tr/kultur/istanbullulari-huzne-bogabilir-1072303/>
- Agos. (2016). Maryam Şahinyan'ın Arşivi Tekrar Görücüye Çıkıyor. <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/16769/maryam-sahinyan-in-arsivi-tekrar-gorucuye-cikiyor>
- Karakaşlı, K. (2011). Zamanı Bekleyen Fotoğraflar. Radikal. <http://www.radikal.com.tr/radikal2/zamani-bekleyen-fotograflar-1072240/>
- MassisPost. (2017, 24 Mayıs). Maryam Şahinyan: The First Female Photographer of Turkey. <https://massispost.com/2017/03/maryam-sahinyan-first-female-photographer-turkey/>
- Mert, T. (2018). Şahinyan Ailesi Terekesinde Eski Bir Hayatın Nesnelere. <http://hayatagacidergisi.com/sahinyan-ailesi-terekesinde-eski-bir-hayat-in-nesnelere/>

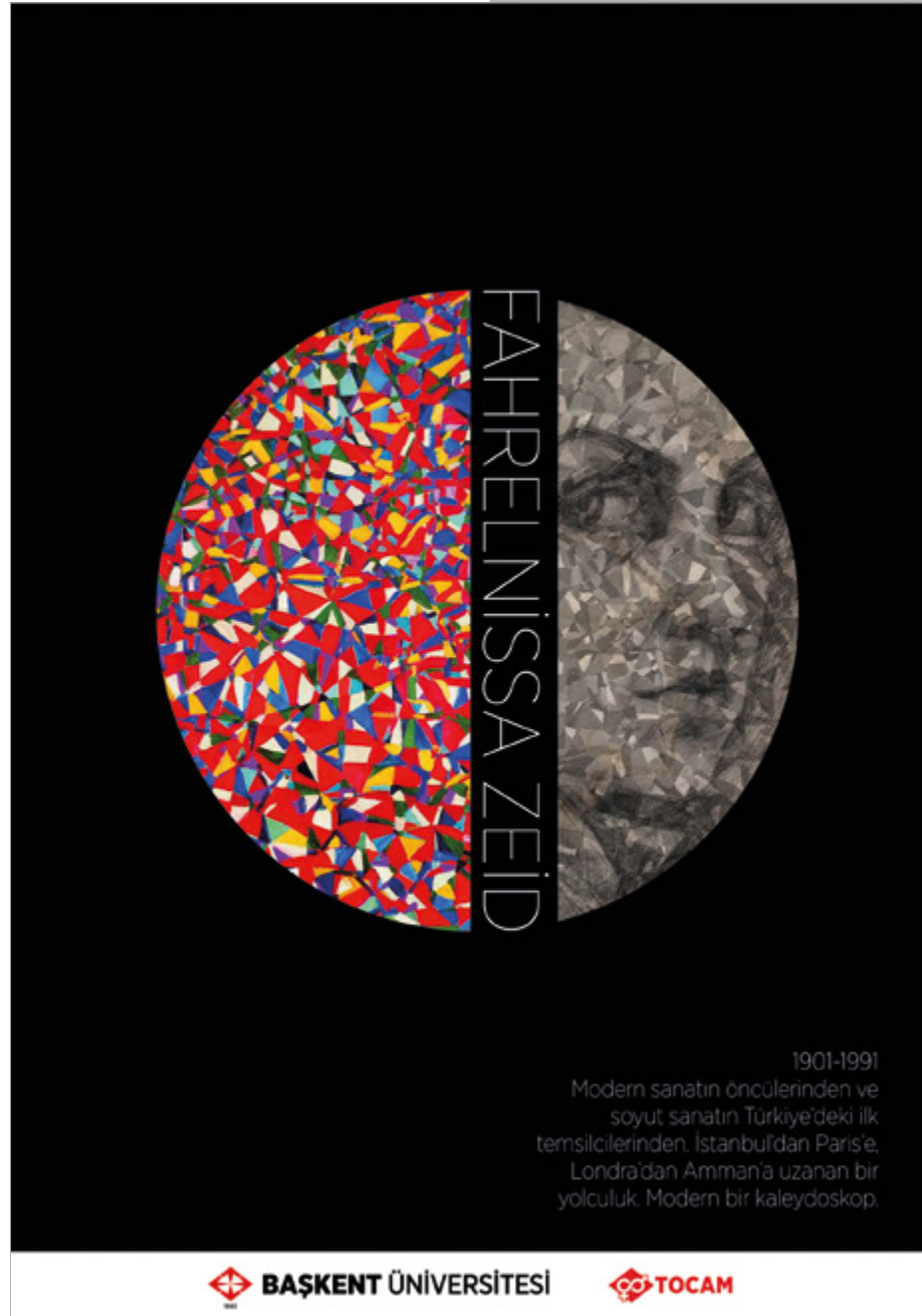
Bir Ömür Süren Sanat Yolculuğunda Türkiye'nin İlk Kadın İllüstratörü: Sabiha Rüştü Bozcalı

“Sanatımıza kabiliyetiniz var, Sabiha. Duyarlısınız ve bu asil mesleğin gerektirdiği zorlu çalışmaya kendinizi bütünüyle adıyorsunuz. Başarılı olmak için her türlü şansa sahipsiniz. Ulaştığınız ve hak ettiğiniz başarı, size cesaret vermeli” (Signac, 1933).

1903 yılında İstanbul'da doğan Hatice Sabiha Bozcalı'nın babası denizci Amiral Rüştü Paşa; annesi ise kültürlü ve sanatkar bir kadın olarak tasvir edilen Handan Hanım'dır. Kızının daha beş yaşındayken resim yeteneğini fark etmesi ile birlikte Bozcalı uzun yıllar sürecek ve dünyanın farklı ülkelerinde farklı sanatçılardan alacağı resim eğitimine başlamıştır. Evkaf ve Ayasofya Müzeleri müdürlüğü görevini yapan ressam Ali Sami Boyar'dan resim eğitimi almıştır. 1928-1929 yılları arasında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde Namık İsmail Atölyesi'nde çalışmalarına devam eden Bozcalı bu yıllarda portre, natüromort ve manzara çalışmaları gerçekleştirmiştir. Takip eden dönemde Berlin'de Lovis Corinth'ın, Münih'te ise Moritz Heymann ve Karl Caspar'ın, atölyesinde resim eğitimi almıştır. Türkiye'ye döndüğü yıllarda, Cumhuriyet Halk Partisi ve Halk Evleri tarafından ikincisi düzenlenen “Yurt Gezileri”ne, Anadolu'daki kentleri resimlemek ve görsel arşiv oluşturmak amacıyla seçilen on sanatçı arasına kabul edilen ilk kadın olmuştur. Bozcalı'nın grafik ve illüstrasyon kariyeri Memduh Moran'ın Bozcalı'yı yönlendirmesi üzerine İnhisarlar İdaresi için afiş, amblem, takvim, broşür gibi çeşitli grafik çalışmaları ile başlamıştır. Bu çalışmaları Unilever, Turyağ, Yapı ve Kredi Bankası gibi markaların grafik tasarım uygulamaları izlemiştir. Milliyet, Hergün, Havadis, Cumhuriyet, Tercüman ve Yeni Sabah gazetelerinde “gazete ressamı” olarak çalışan Bozcalı'nın, illüstrasyonları tarihçi Reşad Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansiklopedisi'nde yer buldu. Kendisinden sonra gelecek kadın sanatçılara uzun yıllar süren eğitim hayatı, erkek egemenliğinin sürdüğü reklam, basın sektöründe var olma çabası ve dur durak bilmeyen çalışma azmi ile örnek bir yaşam öyküsü bırakarak; 12 Nisan 1998 tarihinde, 94 yaşında vefat etmiştir.

Kaynaklar

- Durmaz, Ö. (2016). Sabiha Bozcalı ve Türkiye Grafik Tasarım Tarihi. DEKAUM I. Kadın Araştırmaları Sempozyumu “Edebiyat ve Sanatta Tarih Dışında Bırakılanlar” 3-4 Kasım 2016. https://www.researchgate.net/publication/312020635_Sabiha_Bozcali_ve_Turkiye_Grafik_Tasarim_Tarihi
- İşli, E. N. ve Durmaz, Ö. (2016). Ben Türkiye'nin İlk Kadın İllüstratörüyüydüm. <https://saltonline.org/tr/2034/ben-turkiyenin-ilk-kadin-illustoruyudum> Okkalı, İ. C. ve Baytar, İ. (2020). Erken Cumhuriyet Döneminde Kentleşme ve Şeref Akdik Resimlerindeki Yansıması, Art-e Sanat Dergisi, 13 (25), 138-158.
- Petrol-İş Kadın. (2016, Haziran). Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi, 52.
- Signac, P.; SALT Araştırma. (2015-2016). SALT Galata'da “Ressam Sabiha Rüştü Bozcalı” sergisi kapsamında hazırlanan metin.
- Toros, T. (1988). İlk Kadın Ressamlarımız. Akbank Sanat Yayınları, İstanbul.
- Yakar, G. (2017). Portre Ressamlığından Gazete İllüstratörlüğüne Uzanan Kariyerinde Sabiha Bozcalı. Art-e Sanat Dergisi, 10 (20), 335-353.

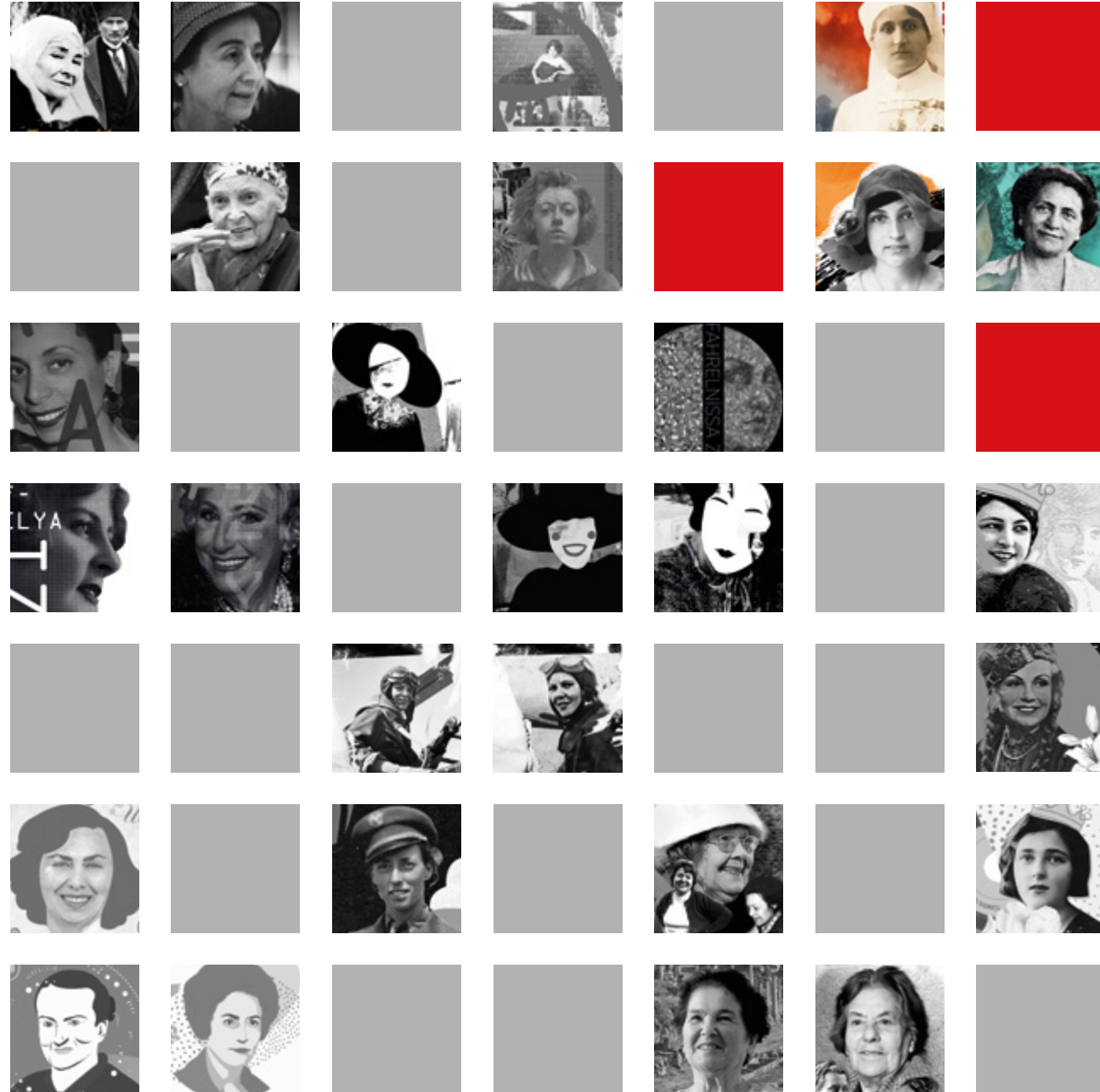
Kaleydoskop Sanatının Prensesi: Fahrelnissa Zeid

“Soyut resim yapmamın bir kaç nedeni oldu. 1938’de Bağdat’a ilk gidişimde kaldığım saraymsı evin penceresinden sabahın erken saatlerinde, başlarında taşıdıkları yoğurt kaseleriyle pazara giden kadınların çok hızlı geçişlerini gördüm. Çocukluğumda da pencereden baktığımda insanları kafesin arkasından görürdüm. Daha doğrusu gördüklerim kişiler değil, onların renkleri idi. Bu yüzden resimlerimde renkleri siyah çizgilerle böldüm” (Zeid, 1964).

Fahrelnissa Zeid, 7 Ocak 1901 tarihinde, Osmanlı'nın sanat ve edebiyata olan yatkınlıkları ile bilinen Şakirpaşa Ailesi'nin Büyükkada'daki köşkünde doğmuştur. Halikarnas Balıkcısı olarak da bilinen ağabeyi Cevat Şakir Kabaağaçlı, Zeid'in resim sanatına olan yeteneğini ilk fark eden isimlerden biri olmuş ve Zeid'i resim yapması konusunda desteklemiştir. Zeid'in bir diğer kardeşi olan Türkiye'nin ilk kadın gravür sanatçısı olan Aliye Berger ile çalkantılı bir abla-kardeş ilişkileri olsa da yaşamları boyunca bağları hiçbir zaman kopmamıştır. Türkiye'nin ilk kadın seramik sanatçısı yeğeni Füreyya Koral, Türkiye'nin ilk modernist ressamlarından biri olan ve Zeid'in ayak izlerini takip eden oğlu Nejad Devrim, İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oyun sahneleyen ilk kadın rejisör ve tiyatro oyuncusu kızı Şirin Devrim... Sanatın her dalında öncü isimlerle çevrelenmiş yaşamı ile Fahrelnissa Zeid; İstanbul, Londra, Paris ve Amman'da 1945-1990 yılları arasında sayısız eser üretmiş ve sergilere katılmıştır. 1934 yılında Irak'ın Ankara Temsilcisi Emir Zeid ile evlendikten sonra prenses ünvanı alan Zeid'in eserlerinde Osmanlı ve İran sanatı esintilerine rastlanmaktadır. Sanat anlayışı modern bir kaleydoskopa benzetilen Zeid'in üretim süreci; bir iyileşme ve kendine yönelme sürecidir. Figürlü kompozisyonlar, soyut ve geometrik kompozisyonlar, portre çalışmaları ile değişken ve zengin bir üsluba sahiptir. Osmanlı sanatının resimsel kurgusuna yakın olarak minyatür sanatından esintiler içeren, aynı zamanda batılı bir üsluba sahip olan sanatçı 1991'de Amman'da vefat etmiştir. Ölümünün ardından 2017 yılında dünyanın en büyük modern sanat müzelerinden biri olan Tate Modern'da, Zeid'i “20. yüzyılın en önemli kadın sanatçılarından biri” olarak tanımlayan retrospektif bir sergi açılmıştır.

Kaynaklar

- Güray, E. (2020). Fahrelnissa Zeid'e Işık, Renk ve Şeffaflık Bağlamında Yeniden Bir Bakış: Paleokrystal Serisi ve Vitrayları. *Görünüm*, 8, 46-56.
- Kula Özerden, L. (2005). 1945-1960: Paris Ekolü ve Paris'te Yaşayan Soyut Türk Ressamları. (Yayımlanmış Doktora tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sönmez, N. (2020). Fahrelnissa Zeid Sözlüğü. Doğan Kitap, İstanbul.
- Şahin Karadal, M. (2018). Türk Resminde Geleneksel Motifler: Güzin Duran, Fahr el nissa Zeid, Maide Arel. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries (Journal EMI) Dergisi*, 2 (3), 247-264.
- Tatlıcı, M. (2019). Türk Ressamların Eserlerinde Görülen Geleneksel Halı ve Kilim Tasvirleri (1882 Sonrası Dönem). (Yayımlanmış Yüksek lisans tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anabilim Dalı, Konya.
- Zeid, F. 1964'den akt. Çelik, F. (2021). Fahrelnissa Zeid; Hayatı, Eserleri, Bilinmeyenleri. *Oggusto*. <https://www.oggusto.com/sanat/sanatci/fahrnissa-zeid-hayati-eserleri-bilinmeyenleri>. <https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/fahrelnissa-zeid>

Görkem Tılıç

1989 yılında Merzifon'da doğdu. 2012'de Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü'nden birincilikle mezun oldu. 2016 yılında aynı kurumun Güzel Sanatlar Enstitüsü Yeni Medya Ana Sanat Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2018'de Erasmus+ Staj Hareketliliği kapsamında Camilo José Cela Üniversitesi'nde (Madrid/İspanya) staj deneyimi elde etti. 2022 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı'ndan "Oyunlaştırma Temelli Mobil Aplikasyonlar ve Özel Eğitim Alanına Yönelik Bir Uygulama" başlıklı teziyle sanatta yeterlik derecesini aldı. 2016'da araştırma görevlisi olarak göreve başladığı Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarım Bölümü'nde 2019'dan bu yana öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Safiye Ali

1894-1952

Türkiye'nin ilk Türk Kadın Doktoru

Osmanlı İmparatorluğu'nda yer alan yasalar gereği kadın olduğu için Diyarbakır Tıp Fakültesi'ne kabul edilmediği yıllarda, dönemin Milli Eğitim Bakanı Şükrü Bey'in desteğiyle, Almanya Würzburg Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde eğitim görmeye giden Safiye Ali, "Bebeklerde İç Pakimenejit Kanaması Hakkında" teziyle 1921 yılında mezun olmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra, göz doktoru eşi Ferdinand Krekeler ile birlikte İstanbul'a dönmüş, 1923 yılında doktorluk yapma iznini aldıktan sonra uzmanlaştığı kadın ve çocuk hastalıkları alanında hizmet vermek üzere kendi muayenehanesini açmıştır. Başlangıçta kadın olduğu için çok fazla hastaya sahip olmasa da mesleki bilgisiyle zaman içerisinde kadınların güvenini kazanmayı başarmıştır. Aynı zamanda, tıp eğitimine yönelmesinde etkisi olduğu bilinen, 1916 yılında mezun olduğu İstanbul (Amerikan) Kız Koleji'nin müdürü Mary Mills Patrick'in davetiyle, okulun bünyesindeki tıp bölümünde jinekoloji ve obstetrik dersleri vermeye başlamıştır. Böylelikle Türkiye'de tıp eğitimi veren ilk kadın akademisyen ve Cumhuriyet döneminin ilk Türk kadın doktoru olarak tarihe adını yazdırmıştır. 1926 yılında, Himaye-i Etfal Cemiyeti Süt Damlası Müessesesi'nde doktor ve müdür olarak görev alan Safiye Ali "Bir annenin yüreği ile sütünün yerini hiçbir şey tutamaz, anne sütü bütün sütlerden üstündür" sözleriyle anneleri çocuklarını emzirmeye teşvik etmiştir. Safiye Ali'nin müdürlük göreviyle birlikte güçlü bir gelişim gösteren "Süt Damlası" ve "Anneler Birliği", yoksul gebe kadınlara yardım eli uzatmayı, muhtaç çocukları tedavi etmeyi, bebek ölümlerini engellemeyi, annesi ölmüş veya anne sütü yetersiz çocuklara pastörize süt takviyesinde bulunmayı, zayıf ve kansız çocuklar için güneş tedavisi uygulamayı, ebeveynlere çocuk bakımı ve gelişimi hakkında bilgiler vermeyi amaç edinmiştir. 1928 yılında yakalandığı kanser hastalığına yenik düşen Safiye Ali, 5 Temmuz 1952 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

Kaynaklar

Dirim Tıp Gazetesi. (2003). İlk Kadın Doktorumuz: Dr. Safiye Ali. <https://bit.ly/3rjUDct>

Hot, İ. (2015). İlk Kadın Doktorumuz: Safiye Ali. Nobel Medicus 31. Cilt:11, Sayı: 1.

Lehmann'dan akt. Toros, T. (1993). Turkey's First Woman Doctor: Dr. Safiye Ali. Skylife Dergisi.

Paşahan, A. (2014). 'Anneler ve Çocuklara Salname' Işığında Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Çocuk Himayesi ve Çocuğun Yaşam İlkeleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü / Genel Gazetecilik Anabilim Dalı.

Sarıkaya, M. (2007). Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Bir Sosyal Hizmet Kurumu: Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti. A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. Sayı: 34.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ **TOCAM**

Cumhuriyet'e Uzanan Şifalı Eller: Doktor Safiye Ali

"Safiye'nin yüreği bir purlantaydı. O, yüksek ruhlu, insancıl bir varlıktı.

Bizim kalbimizde, hayranlık duyduğumuz, büyük bir yardımsever melek olarak yaşayacaktır"

(Alman Kadın Doktorlar Birliği Başkanı, Prof. Dr. Lehmann).

2 Şubat 1894 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun yasaları gereği kadınların tıp fakültelerine kabul edilmediği yıllarda, dönemin Milli Eğitim Bakanı Şükrü Bey'in desteğiyle, Almanya Würzburg Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde eğitim görmeye giden Safiye Ali, "Bebeklerde İç Pakimenejit Kanaması Hakkında" teziyle 1921 yılında mezun olmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra, göz doktoru eşi Ferdinand Krekeler ile birlikte İstanbul'a dönmüş, 1923 yılında doktorluk yapma iznini aldıktan sonra uzmanlaştığı kadın ve çocuk hastalıkları alanında hizmet vermek üzere kendi muayenehanesini açmıştır. Başlangıçta kadın olduğu için çok fazla hastaya sahip olmasa da mesleki bilgisiyle zaman içerisinde kadınların güvenini kazanmayı başarmıştır. Aynı zamanda, tıp eğitimine yönelmesinde etkisi olduğu bilinen, 1916 yılında mezun olduğu İstanbul (Amerikan) Kız Koleji'nin müdürü Mary Mills Patrick'in davetiyle, okulun bünyesindeki tıp bölümünde jinekoloji ve obstetrik dersleri vermeye başlamıştır. Böylelikle Türkiye'de tıp eğitimi veren ilk kadın akademisyen ve Cumhuriyet döneminin ilk Türk kadın doktoru olarak tarihe adını yazdırmıştır. 1926 yılında, Himaye-i Etfal Cemiyeti Süt Damlası Müessesesi'nde doktor ve müdür olarak görev alan Safiye Ali "Bir annenin yüreği ile sütünün yerini hiçbir şey tutamaz, anne sütü bütün sütlerden üstündür" sözleriyle anneleri çocuklarını emzirmeye teşvik etmiştir. Safiye Ali'nin müdürlük göreviyle birlikte güçlü bir gelişim gösteren "Süt Damlası" ve "Anneler Birliği", yoksul gebe kadınlara yardım eli uzatmayı, muhtaç çocukları tedavi etmeyi, bebek ölümlerini engellemeyi, annesi ölmüş veya anne sütü yetersiz çocuklara pastörize süt takviyesinde bulunmayı, zayıf ve kansız çocuklar için güneş tedavisi uygulamayı, ebeveynlere çocuk bakımı ve gelişimi hakkında bilgiler vermeyi amaç edinmiştir. 1928 yılında yakalandığı kanser hastalığına yenik düşen Safiye Ali, 5 Temmuz 1952 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

Kaynaklar

Dirim Tıp Gazetesi. (2003). İlk Kadın Doktorumuz: Dr. Safiye Ali. <https://bit.ly/3rjUDct>

Hot, İ. (2015). İlk Kadın Doktorumuz: Safiye Ali. Nobel Medicus 31. Cilt:11, Sayı: 1.

Lehmann'dan akt. Toros, T. (1993). Turkey's First Woman Doctor: Dr. Safiye Ali. Skylife Dergisi.

Paşahan, A. (2014). 'Anneler ve Çocuklara Salname' Işığında Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Çocuk Himayesi ve Çocuğun Yaşam İlkeleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü / Genel Gazetecilik Anabilim Dalı.

Sarıkaya, M. (2007). Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Bir Sosyal Hizmet Kurumu: Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti. A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. Sayı: 34.

Türklerin Florence Nightingale'i: Safiye Hüseyin Elbi

"İlk diplomalı hemşiremiz olan Safiye Elbi, şefkat dolu kalbiyle tüm yaşamını kutsal mesleğine adanmış, gerek Saltanat, gerek Cumhuriyet dönemlerindeki yoğun hizmetleriyle dünyada ün kazanmış idealist bir kadındı" (Toros, 1995).

1881* yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Hemşirelik mesleğinin ülkemizde gelişmesine öncülük eden Dr. Besim Ömer Paşa'nın, 1912'de Hilâl-i Ahmer (Kızılay) bünyesinde açtığı 6 ay süren gönüllü hastabakıcılık kursuna katılan isimlerden biri olmuştur. Başta Balkan ve Çanakkale Savaşları olmak üzere yüzlerce askerin yaralarını sararak verdiği gönüllü mücadeleler ve hemşirelik eğitimine sunduğu önemli katkılar sebebiyle Çanakkale Harp Madalyası, Hilâl-i Ahmer Madalyası, Kızılhaç Madalyası, Florence Nightingale Madalyası, Şefkat Nişanı ve Kızılay Onur Madalyası almaya layık görülmüştür. Safiye Hüseyin Elbi yaptığı özverili çalışmalarla yalnızca cepheye yardım eli uzatan bir hastabakıcı değil, cephe gerisinden de desteğini sürdüren kahraman bir kadın olmuştur. 20 Mart 1912 tarihinde Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti bünyesinde kurulan, kadınlar tarafından şehit ailelerine, yaralılara, cephede savaşan askerlere ve ihtiyaç sahiplerine destek sağlamak amacıyla çeşitli yardım kampanyaları gerçekleştiren, müslüman kadın hastabakıcıların sayıca artırılmasına yönelik bilgilendirici ve mesleğe teşvik edici toplantılar düzenleyen 'Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hanımlar Merkezi'ne kurucu üyeliğiyle destek vermiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra da mesleğini severek yapmaya devam eden Safiye Hüseyin Elbi, Kızılay Hemşire Okulu'nun kurucularından ve öğretmenlerinden biri olmuş; uluslararası kongrelerde modern Cumhuriyet kadını kimliğiyle Türkiye'yi temsil etmiştir. 1927 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından bir takdirname ile onurlandırılan Elbi, 8 Temmuz 1964'de vefat etmiş ve günümüzde hemşirelik mesleğinin öncü isimlerinden biri olarak tarihe adını yazdırmıştır.

*Bazı kaynaklarda Safiye Hüseyin Elbi'nin doğum yılının 1880, 1881 ve 1882 olarak değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Kaynaklar

- Çolak, İ. (2020). Çanakkale'nin Kahraman Hemşiresi: Safiye Hüseyin. Zafer Dergisi, Mart Sayısı.
- Gören, Y. Ş.; Yalım, Y. Neyyire. (2016). Hemşirelik Tarihinde Bir Öncü 'Safiye Hüseyin Elbi'. Lokman Hekim Dergisi. 6 (2).
- Karayaman, M. (2012). İlk Türk Hemşirelerinden Safiye Hüseyin Elbi'nin Hayatı ve Hatıraları. Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları. Sayı: 18.
- Toros, T. (1995). İlk Türk Hemşiresi: Safiye Hüseyin Elbi. Skylife <http://openaccess.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/134607/001641145010.pdf?sequence=2>

Bir eczacı Hanım
Düzcede bir ecza-
hane açtı

Ankara, 16 (A.A.)— İki
sene vvel eczacı mektebi
ğâlisinden çıkan Belkıs Ha-
nım Düzcede bir eczahane
açmak üzere Sıhhat vekâle-
tinden müsaade istemiştir.
Kendisi konuni şerattî hâiz
olduğundan müsaade veril-
miştir. Belkif Hanım Tür-
kiyede eczahane açan ilk
kadın eczacıdır.

Türkiye'nin ilk kadın serbest eczacısı
**FATMA BELKİS
DERMAN**
1906 - 1958

 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ **TOCAM**

Türk Eczacılık Tarihine İz Bırakan Kadın: Fatma Belkıs Derman

“Belkıs için eczanesi her zaman bir gaye ve hedeften fazlasıydı; hayatının en büyük keyfi, biricik sevdası, tutkusuydu; bu son nefesine kadar böyle devam etti” (Derman, 1958).

1906 yılında İzmit'te doğan Fatma Belkıs, 1927'de başladığı İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlı Eczacılık Mektebi'ni 1930 yılında tamamlamıştır. Mezuniyetinin ardından Eczacı Ömer Bey'in Adapazarı'ndaki eczanesine ortak olmuştur. Beş ay süren ortaklık sonrasında, 1931 yılında kendi adını verdiği eczanesini -Belkıs Eczanesi- Düzce'de açarak Türkiye'nin ilk kadın serbest eczacısı olarak tarihe ismini yazdırmıştır. Kadınların meslekleri için zorlu mücadeleler verdiği yıllarda, ülkedeki kadın eczacıları görünür kılarak mesleğin kadınlar arasında yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Eczacı Hasan Derman (1904-1971) ile evlenip 1932 yılında İstanbul'a yerleşen Fatma Belkıs Derman, Kumkapı'daki bir eczaneyi devralarak mesleğini İstanbul'da sürdürmeye başlamıştır. Bu süreçte laboratuvarında Kinol, Vinokinyum ve Sülfaseptin üretmiş ve ürettiği ilaca kendi adıyla patent alarak kadınların farmasötik alandaki kariyerlerine öncülük etmiştir. 1941 yılında mesleğine Bahçekapı'daki “İstanbul Eczanesi”nde devam eden Derman, bu eczaneyi romatizmaya bağlı kalp rahatsızlığından vefat ettiği 1958 yılına kadar işletmiştir. Fatma Belkıs Derman'ın ölümünün ardından Hasan Derman, eşinin karşılaştığı tüm zorluklara karşın eczane sahibi olmaya gönül verdiğini ve hayatının en mutlu zamanlarını eczanesinde yaşadığını vurgulayarak Derman'ın mesleğine olan bağlılığına dikkat çekmiştir.

Kaynaklar

Baytop, T. (2001). Türk Eczacılık Tarihi. Kısaltılmış 2. Baskı. İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3358, Eczacılık Fakültesi No: 78.

Derman, H. (1958). Eczacı Belkıs Derman. <http://e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/tebmecmuasi/1958eyul/11.pdf>

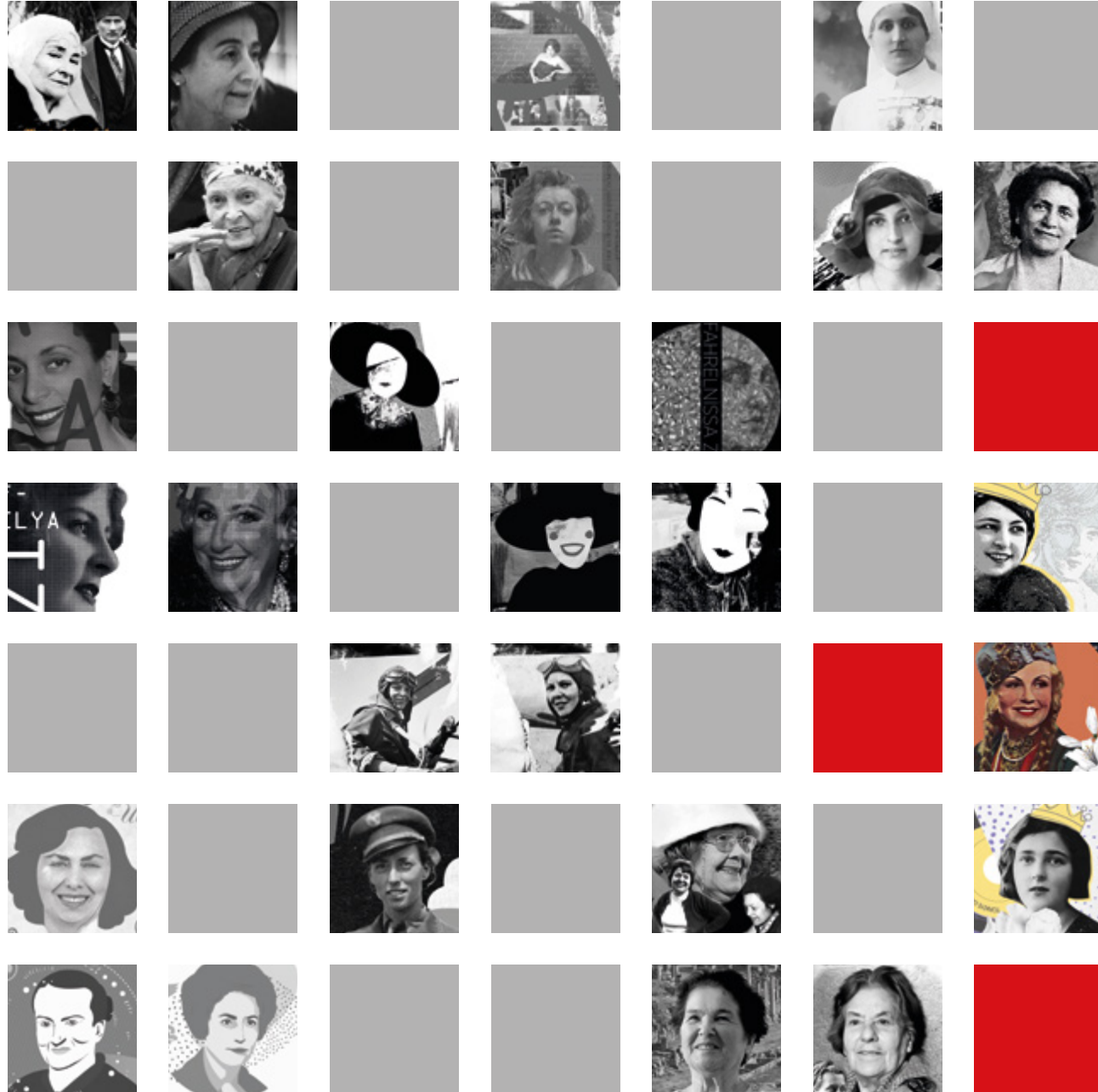
Genetikçe. İlk Kadın Eczacı: Fatma Belkıs Derman. <https://genetikce.com/derman/>

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Kitap Koleksiyonu. (2004). Mesleklerinde Öncü Kadınlar, İlkler. <http://kadineserleri.org/wp-content/uploads/2018/10/2004-ilkler.pdf>

Kocacık, E. T. (2017). Kocaeli Sancağı'nın Adapazarı ve Diğer Kazalarında Eczacıları 1874-1954. Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildiri Kitabı-III (25-27 Mart 2016; Kocaeli). s. 2557-2589. <http://www.kocaelitarihsempozyumu.com/bildiriler3/154.pdf>

Şar, S.; Arslan, M.; Şahne, S. B. (2014). Kadın Çalışmaları ile İlgili Etkinlikler, Notlar ve Raporlar Türkiye'de Eczacılık Alanında İlk Eczacı Kadınlar. Kadın/Woman 2000, 15 (2).

Tekiner, H.; Afife, M. (2019). Fatma Belkıs Derman (1906-1958): The first female community pharmacist in Turkey, Pharmaceutical Historian. Volume 49 (3). s.89-94.

Sıla Tanışık

1988 yılında Ankara'da doğdu. 2011 yılında Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Tasarımı Bölümü'nden mezun oldu. 2016 yılında Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım programında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2018 yılından bu yana aynı eğitim kurumunda Sosyal Bilimler Enstitüsünde Radyo, Televizyon ve Sinema programında doktora eğitimini sürdürmektedir. 2016-2021 yılları arasında Başkent Üniversitesinde grafik tasarımcı olarak çalışmıştır. Görevine İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı bölümünde öğretim görevlisi olarak devam etmektedir.

Lepiska Saçlı Feriha: Feriha Tevfik

"Orta boylu, kıvrık lepiska saçlı, altın gözlü, beyaz tenli, zarif endamlı, beyaz krep satenden bir elbise giymiş olan" Feriha Tevfik birinci seçildi (Cumhuriyet, 1929).

Feriha Tevfik; 1929 yılında Cumhuriyet Gazetesinin düzenlediği yarışmayla Türkiye'nin ilk güzellik kraliçesi seçilmiştir. 19 yaşında elde ettiği bu başarının ardından Feriha Tevfik, önce filmlerde rol almış, ardından tiyatroya geçmiştir. Bir Kavuk Devrildi, Tosun Paşa, Allah'ın Cenneti, Leblebici Horhor Ağa, Karım Beni Aldatırsa, Bir Millet Uyanıyor, Kaçakçılar gibi filmlerde oynamıştır.

Modern Türk kadını temsil eden Feriha Tevfik bir röportajında, güzellik yarışmalarının yapılmasının asıl amacının, ülkemizi bütün dünyaya tanıtabilmek ve dünyanın ulusumuz hakkında kıymetli ve köklü bilgilere sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Feriha Tevfik aynı zamanda Türk kadını; güzelliği, ahlakı ve kültür yapısı ile ortaya koymak gerektiğini savunmuştur.

Kaynaklar

Çağan, A. (2019). Erken Dönem Türkiye Cumhuriyeti Kurumsal İmajının Göstergibilimsel Analizi. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (1).

Cumhuriyet. (1929, 3 Eylül). 1929 Türkiye Güzellik Kraliçesi İntihap Edildi. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1929-09-03/1>

Yıldız, F. (2019). Türkiye'de İlk Güzellik Yarışmaları ve Basının Öncü Rolü: Genç Cumhuriyet'in Asri Güzelleri, Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Sayı: 4.

Asri Güzel: Keriman Halis Ece

“Talih sizde değil, sizi intihap eden hakem heyetindedir. Çünkü bu şerefe cidden layıksınız ve Türk güzelliğini hakkile temsil ediyorsunuz. Türkiye öteden beri birçok iftira ve bühtanlara maruz kalmıştı. Bilhassa necip, zeki ve münevver Türk kadını hakkında öteden beri pek yanlış fikirler dönüp duruyordu. Siz, Türk hanımlığına ne olduğunu Garbe bizzat tanıtacaksınız. Heyet namuna sizi tebrik ve muvaffakiyetinizi temenni ederim” (Uşaklıgil, 1932).

Keriman Halis; 16 Şubat 1913 yılında İstanbul'da doğmuştur. Çok iyi piyano çalabilen ve iyi derecede Fransızca konuşabilen Keriman Halis Cumhuriyet döneminde ilk kez düzenlenen güzellik yarışmasında birinci seçilmiştir. 1932 yılında Belçika'da gerçekleştirilen ve ülkemizde dördüncü kez düzenlenen güzellik yarışmasının orijinal adı International Pageant of Pulchritude idi. Mustafa Kemal Atatürk yarışmada birinci olan Keriman Halis'e çektiği kutlama telgrafında kendisine “kraliçe” anlamına gelen “Ece” diye hitap etmiştir. 1934 yılında çıkan soyadı kanunu ile Keriman Halis “Ece” soyadını almıştır. Cumhuriyet dönemini temsil eden ve o dönemin sembolü haline gelen bir isim olarak Keriman Halis Ece; eğitilmiş, çağdaş, hoşgörülü ve duyarlı oluşuyla da Türk kadını temsil etme şerefine ulaşmıştır.

Keriman Halis ile ilgili yarışma sonrasında Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı açıklama, “Türk ırkının necip (soylu) güzelliğinin daima mahfuz olduğunu (korunduğunu) gösteren dünya hakemlerinin bu Türk çocuğu üzerindeki hükümlerinden memnunuz. Fakat Keriman Ece, hepimiz işittiğimiz gibi söylemiştir ki o, bütün Türk kızlarının en güzeli olduğu iddiasında değildir. Bu güzel Türk kızımız, ırkının kendi mevcudiyetinde tabii olarak tecelli ettirdiği güzelliğini dünyaya, dünya hakemlerinin tasdikiyle tanıttırmasıyla elbette kendini memnun ve bahtiyar addetmekte haklıdır. Türk milleti, bu güzel çocuğunu şüphesiz samimiyetle tebrik eder.”

Kaynaklar

- Çelik A. (2015). Cumhuriyet Dönemi Modern Türk Kadını: Keriman Halis Ece Örneği. Türkiye'de ve Dünya'da Kadın Araştırmaları. Ed. G. Ağrıdağ, Çukurova Üniversitesi Basımevi: Adana 1-6.
- Kocakaya, H. (2009). Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Uşaklıgil, H. Z. 1932'den akt. Candeğer, Ü. Keriman Halis Ece (1913-2012). <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/keriman-halis-ece-1913-2012/>
- Yıldız, F. (2019). Türkiye'de İlk Güzellik Yarışmaları ve Basının Öncü Rolü: Genç Cumhuriyet'in Asri Güzelleri, Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Sayı: 4.

Mübeccel Hanım dün simplon ekspresine Paris'ten aydet etti

keçide Mübeccel Hanım

Himmetli

eraklı

rapa

sil i

becce

laru

übecce

sten

mize

üteme

eci is

ikil top

arasında

q vermiş

katı celbec

n tam saat

agir istasyonu

TÜRKİYE GÜZELİ MÜBECCELİM BEN

**Mübeccel
Namık
Behnesavi**

1930 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nin düzenlediği yarışmayla Mübeccel Namık Hanım henüz 15 yaşında iken Türkiye'nin ikinci güzellik kraliçesi olmuştur. Servet-i Fünun'da (Uyanış) bir fotoğrafı yayımlanırken gazeteler haberi "Kraliçe, ittifaka yakın bir ekseriyetle intihap edildi" diye verirler. 48 yarışmacı arasında seçim yapan 60 kişilik jüri heyetinde Abdülhak Hamit (Tarhan), Halid Ziya (Uşaklıgil), Hüseyin Rahmi (Gürpınar), Köprülüzade Mehmet Fuat (Mehmet Fuad Köprülü) ve Şüküfe Nihal (Başar) gibi edebiyat, sanat ve bilim dünyasından önemli isimler vardı. 1931 yılında Columbia Records tarafından gerçekleştirilen plak kaydında, bir yıl önceki ilk Türkiye Güzellik Yarışmasının kraliçesi olan Feriha Tevfik ile diyet olarak sunulan eser, Türkiye'nin ilk pop müziği kaydı olarak kabul edilir. 45Tik plağın ön yüzünde bir koronun da eşlik ettiği söz konusu diyetin bulunduğu "Türkiye Güzeli Mübeccel'im Ben" şarkısı, arka yüzünde ise "Sonaldu Hep Fikirler" şarkısı yer almıştır.

 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ **TOCAM**

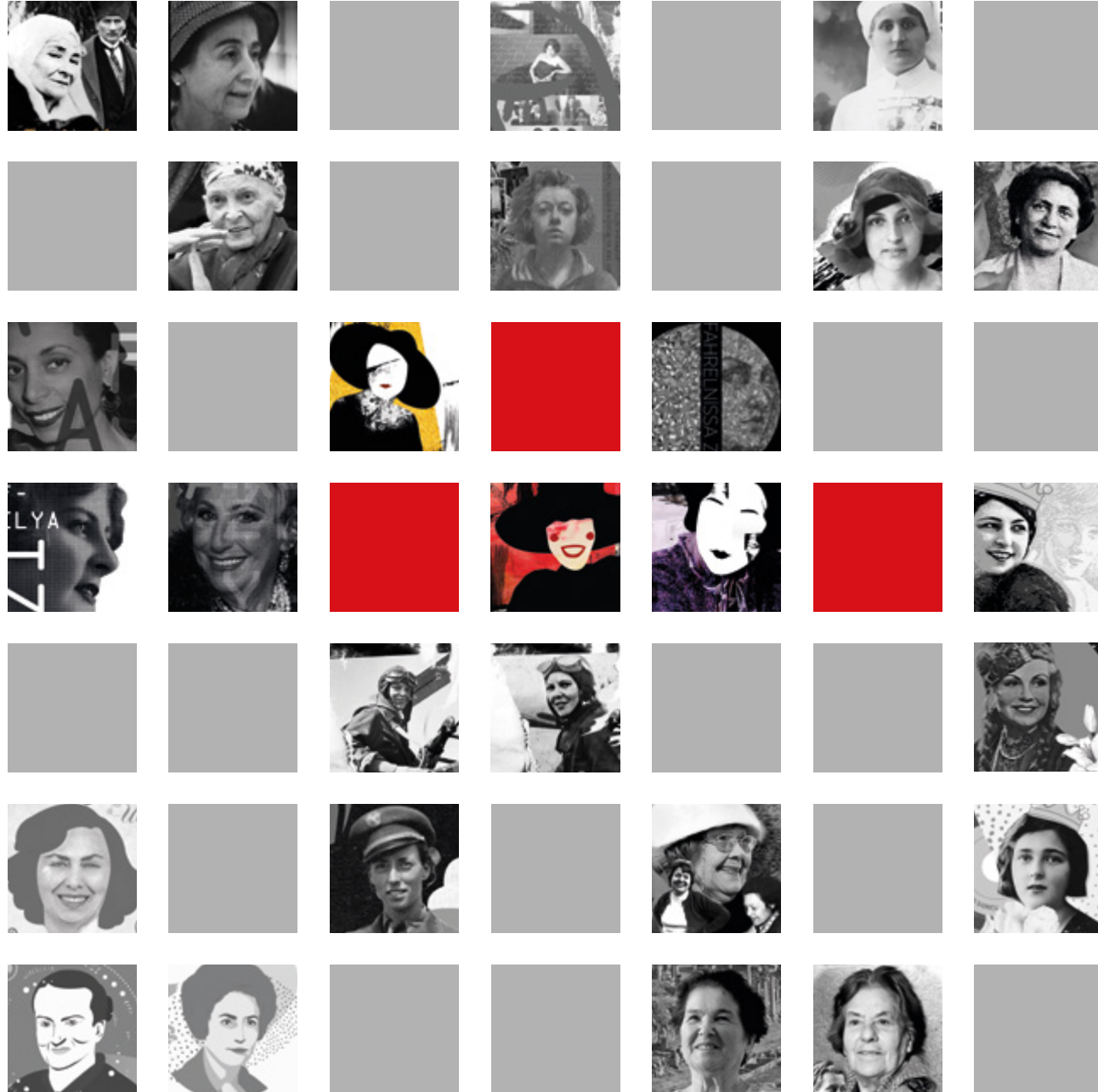
Hoş Nidalı Mübeccel: Mübeccel Namık Behnesavi

"Mübeccel Hanıma gelince, onda sanki bir ekin tarlası içinde yükselen bir altın başak serefrâzlığı vardı. Tabiatın çok ihtimamla yontmuş olduğu zannını veren canlı bir abidesi... Mübeccel mitoloji güzelliğinin vasıflarına malikti" (Rahmi, 1930).

Mübeccel Namık Behnesavi; 1930 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nin düzenlediği yarışmada 15 yaşında iken Türkiye'nin ikinci güzellik kraliçesi seçilmiştir. Mübeccel Namık, gazete haberlerinde uzun boylu, geniş omuzlu, kısa saçlı olarak tanıtılmış, yarışmayı kazanmasında sportif olmasının etkili olduğu belirtilmiştir. iyi derecede Fransızca bilen Saint Euphemie mezunu Namık, Paris'te katıldığı Avrupa Güzellik Yarışması'nda dereceye girememiş olsa da Türk kadınına başarıyla temsil etmiştir. 1930 yılında Türkiye Güzeli seçilen Mübeccel Namık Hanım, Türkiye Güzeli Mübeccel'im Ben adlı bir taş plak doldurmuştur. Kendisine Türkiye'nin ilk güzellik kraliçesi Feriha Tevfik Hanım da eşlik eder. İlk pop müziği kaydı olarak da bilinen bu kayıt, 1931 yılında Columbia Record tarafından gerçekleştirilmiştir. Mübeccel Namık, 1975'te vefat etmiştir.

Kaynaklar

- Atatürk Ansiklopedisi. (2022). Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-guzellik-yarisinalari/>
- Öztamur, P. (2002). "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Güzellik Yarışmaları ve Femenin Kadın Kimliğinin Kuruluşu", Toplumsal Tarih, Sayı: 99.
- Rahmi, H. (1930, 17 Ocak). 1930 Kraliçesi. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1930-01-17/3>
- Yıldız, F. (2019). Türkiye'de İlk Güzellik Yarışmaları ve Basının Öncü Rolü: Genç Cumhuriyet'in Asri Güzelleri, Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Sayı: 4.

Semra Ay

Bilkent Üniversitesi, İletişim ve Tasarım Bölümü'nden lisans anadal ve Grafik Tasarım Bölümü'nden yandal programından 2016 yılında mezun oldu. Eğitimi süresince İspanya'da Universidad Carlos III de Madrid'de değişim programına katıldı, tasarım ve video prodüksiyon alanında farklı projelerde yer alarak kendini geliştirdi. Yaratıcı endüstrilerde bir süre çalıştı. Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve Tasarım yüksek lisansı programına başladı, aynı fakültede ders asistanı olarak görev aldı. 2018 yılında başladığı Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı doktora eğitimine devam etmektedir. 2017 yılından bu yana Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarım Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.

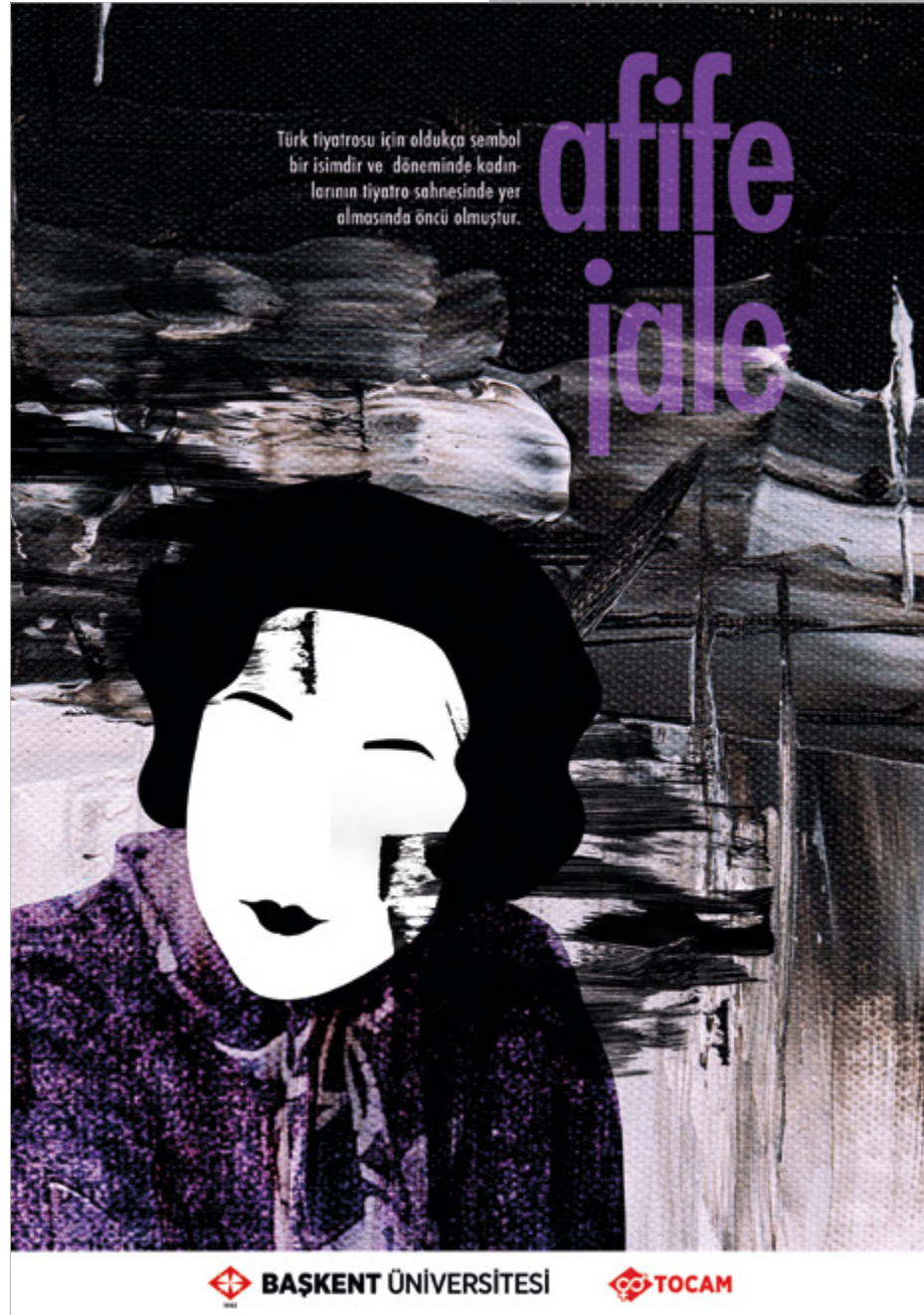
Darülbedayi'nin Unutulmaz Kadın Oyuncusu: Bedia Muvahhit

“İşte Bedia Hanım, sizin tiyatromuzda bir aktris oluşunuzu takdirime sebep, temiz bir ailenin evladı olarak tiyatromuza varlığınızla şeref vermenizden ileri geliyor. Bu meslekteki muvaffakiyetinize gelince, siz tiyatroya intisabı bir ideal halinde getirmiş olduğunuzdan onu er geç idealinize uygun bir hale getirmeniz mesainizin tabii bir neticesidir. Yolunuza devam ediniz. Çalışınız, sanatınızdaki maharetinizle vatandaşlarınıza örnek olunuz” (Tarcan, 1950).

1897 yılında İstanbul'da doğan Bedia Muvahhit, Kadıköy Terakki Mektebi'nde ve Notre Dame de Sion Lisesi'nde eğitimlerini tamamlamıştır. Aldığı eğitimler sayesinde Fransızca ve Rumca dillerine hâkim olmuş, 1913 yılında İstanbul'da telefon idaresinde Müslüman Türk kadını olarak göreve başlamıştır. Cumhuriyet'in ilanının ardından kadınların sahneye çıkması, sinemada rol alması ile ilgili yasak kaldırılmış, Bedia Muvahhit de Türk sinemasında oynayan ilk Türk kadın oyuncularından biri olmuştur. 1923 yılında Muhsin Ertuğrul'un teklifiyle yer aldığı, Halide Edip Adıvar tarafından Kurtuluş Savaşı döneminde birebir yaşadıklarını kaleme aldığı *Ateşten Gömlek* romanının filme uyarlamasıyla sinema sektörüne adım atmıştır. Oyunculuk aşkı onu sinemadan tiyatroya yöneltmiştir. Türkiye'de tiyatronun gelişiminde öncü bir kurum olan konservatuvar niteliğindeki Dârülbedâyi Muvahhit'inde oyunculuk kariyerinin önemli bir uğrağını oluşturmuştur. Şehir tiyatrolarında 300'ün üzerinde oyun ve *Beklenen Şarkı*, *İstanbul Kaldırımları*, *Şoförün Kızı*, *Son Mektup*, *Yumurcak* gibi birçok sayıda filmde rol alarak başarılı bir kariyer sürdürmüştür. 20 Ocak 1994 tarihinde 97 yaşından hayatını kaybetmiştir.

Kaynaklar

- Akkent, M. (2012). Bedia Muvahhit. Retrieved from istanbul Kadın Müzesi: <http://www.istanbulkadınmuzesi.org/bedia-muvahhit>
- Duman Özkaya, O. (2015, Eylül). Darülbedayi'den tiyatroya atipik modernist bir kadın: Afife Jale ve dönemi. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 8 (XXIII), 63-83. <https://sehirtiyatrolari.ibb.istanbul/SitePage/index/kurumsal-MTA2> adresinden alındı
- Gündüz, Z. (2004). The Women's Movement in Turkey: From Tanzimat towards European Union Membership. *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*, 9(3), 115-134.
- Tarcan, S.S 1950'den akt. Pazar Güneşi. (1987, 19 Nisan). Bedia Muvahhit'le anılar denizinde... Süperstar Devlet Sanatçısı. <http://openaccess.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/146504/001506311006.pdf?sequence=3>
- Yılmaz, T. (Writer); Köksal, İ. (Director). (2015). Bedia Muvahhit'in Hayatı - Türk Dünyasında Kadın [Motion Picture].

Türk Tiyatro Tarihinde Öncü Kadın: Sahnede Yerini Alan Afife Jale

“... Ne güzel ses!... Ne güzel dil!... Sahnede Türk kadınının konuşması... Unutulmayacak gece!” (Güntekin, 1937)

1902 yılında İstanbul'da doğan Afife Jale, İstanbul Kız Sanayi Mektebi'nde eğitim görmüş, 1918 yılında Dârülbedâyi'ye beş kızdan biri olarak kabul edilmiştir. Ardından *mülazım artistlik* (stajyer oyuncu) kadrosunda kendine yer bulmuştur. Uzun çalışmaların ardından Apollon Tiyatrosu'nda Emel rolünü oynayarak sahneye çıkan ilk Müslüman Türk kadın oyuncu olarak tarihe geçmiştir. *Yamalar*, *Tatlı Sır*, *Odalık*, *Aşk Uyumaz*, *Sekizinci* gibi oyunlarda ve farklı tiyatrolarda sahnede yer almıştır. Oyunculuk kariyerini sadece kadınların seyirci olduğu özel gösterimler için değil, yasağa rağmen tüm seyirciler için mücadelelerle sürdürdü. Ailesine, dönemin şartlarına direndi. Bu nedenle Dârülbedâyi'deki görevine son verildi. Cumhuriyet'in ilanından sonra sahneye çıkma yasağının kaldırılmasıyla kısa süreli de olsa sahneye geri döndü. Ancak sağlığı kariyerini sürdürmesine izin vermedi. Tiyatrocu kadın kimliğinin ortaya çıkmasında öncü olan sanatçı, mücadele dolu yılların ardından 1941 yılında 39 yaşından hayatını kaybetmiştir. Sanatçının adı *Afife Tiyatro Ödülleri* gibi projelerle sanat dünyasında varlığını korumaktadır.

Kaynaklar

Afife Tiyatro Ödülleri. (2022, 1 Şubat). www.afife.org: <https://www.afife.org/afife-jaleyi-tanimak/afife-jale-kimdir> adresinden alındı
Duman Özkaya, O. (2015, Eylül). Darülbedayi'den tiyatro'ya atipik modernist bir kadın: Afife Jale ve dönemi. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 8(XXIII), 63-83. <https://sehirtiyatrolari.ibb.istanbul/SitePage/index/kurumsal-MTA2> adresinden alındı
Güntekin, R. N. 1937'den akt. Ozansoy, H.F. (1937, 1 Ekim). Sahneye çıkan ilk Türk kadını “tatlı sır”ı oynarken nasıl sır oldu?. *Son Posta*. https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-10-01/6

Türk Soprano ve Ressam; İlklerin Kadını Semiha Berksoy

“Semiha Berksoy, Cumhuriyet döneminin sanatsal simgelerinden biridir. Yaşamı boyunca aktif sanat hayatında hiç ayrılmamış, Türkiye ve dünya tarihinde kendine özgü bir iz bırakmıştır” (Gürün, 2010).

Semiha Berksoy 1910 yılında şair bir baba ve ressam bir annenin çocuğu olarak İstanbul'da doğmuştur. İstanbul Konservatuvarı Güzel Sanatlar Akademisi, Namık İsmail Atölyesi ve Tiyatro Okulunda eğitim almıştır. Sanatçı, ses ve güzel sanatlar yeteneğini hayatı boyunca geliştirmiş ve kariyeri boyunca taçlandırmıştır. Sanatın birçok alanına ilgi duyan Semiha Berksoy, yaratma ve sanatla olan ilişkisini hem müzik sahnesi hem de güzel sanatlar alanında sürdürmüştür. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın opera sanatçısı olan Berksoy, Türk ve Avrupa Operetlerinde yer almış; ilk Türk opera temsili olan *Özsoy*'da Aşim başrolünü oynamıştır. Mustafa Kemal Atatürk tarafından takdir edilmiş ve devletten burs alarak Berlin Devlet Yüksek Müzik Akademisi Opera Bölümünü'de eğitimini 1939 yılında birincilikle bitirmiştir. aynı yıl Richard Strauss'un *Ariadne Auf Naxos* operasında Ariadne rolünü oynayarak, Avrupa'da sahneye çıkan ilk Türk opera primadonnası olmuştur. İstanbul Konservatuvarı'na ses uzmanı olarak görev almış, İstanbul ve Ankara'da konserler vermiştir. Müzik, resim ve tiyatro gibi sanatın farklı alanlarında var olmuş, Türk operasında birçok esere imza atarak çağdaş Türk sanatının en renkli isimlerinden biri olan sanatçı 2004 yılında İstanbul'da 94 yaşında hayatını kaybetmiştir.

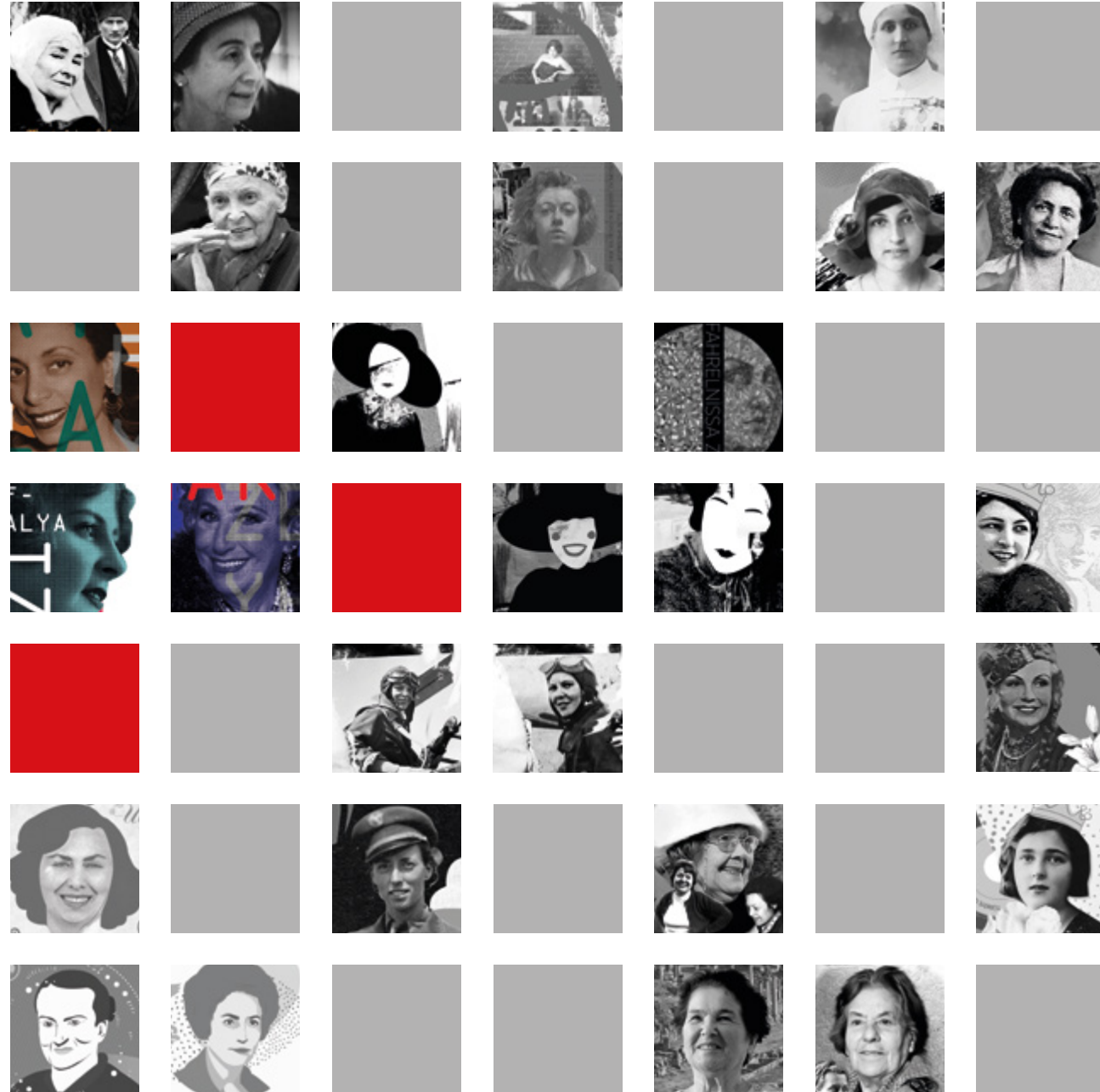
Kaynaklar

Aparı, S. F. (2021, 18 Ağustos). İlk Türk kadın opera sanatçısı: Semiha Berksoy . Retrieved from <https://www.aa.com.tr/>: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/ilk-turk-kadin-opera-sanatcisi-semiha-berksoy-/1556347>

Arsu, Ş. (2004, August). Semiha Berksoy, 94, Turkish Star of Opera and Art, Dies. Retrieved from New York Times: <https://www.nytimes.com/2004/08/23/arts/semiha-berksoy-94-turkish-star-of-opera-and-art-dies.html>

Gürün, D. (2010). Ateş Kuşu Semiha Berksoy. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Semiha Berksoy. (n.d). Semiha Berksoy. www.semihaberkssoy.com/: <http://www.semihaberkssoy.com/>

Naz Önen

Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde 2016 yılında İletişim ve Tasarım lisans programını, ardından 2018 yılında aynı üniversitede Medya ve Tasarım Programı'nda yüksek lisansını tamamladı. Halen Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde İletişim Bilimleri doktora programına devam etmektedir. Birçok kısa filmde yönetmenlik ve kurguculuk yaptı, ulusal ve uluslararası yarışma ve festival gösterimlerinin yanı sıra çeşitli fotoğraf ve yeni medya sergilerine katıldı. İstanbul Uluslararası Deneysel Film Festivali'nin programlama ekibinde olan Önen ayrıca bağımsız litografi atölyesi olan Dou Print Studio'ya videografi, proje koordinasyonu ve iletişim konularında destek vermektedir. Başlıca ilgi alanları arasında deneme ve buluntu film uygulamaları, aile albümleri, medya arkeolojisi, bellek çalışmaları ve alternatif fotoğraf uygulamaları yer almaktadır. Başkent Üniversitesi, İletim Fakültesi'nde İletişim ve Tasarımı Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Deniz Kızı: Eftalya

“Bilmezlerdi adını, ama o güzel sesin olsa olsa bir deniz kızından çıkabileceğini düşünmüş olacaklar ki Atanasia’ya “Deniz Kızı Eftalya” diye seslenir olmuşlardı” (Dündar, 2021).

1891 doğumlu, Yorgaki Efendi'nin küçük kızı Atanasia Yeorgiadu çocukluğundan itibaren babasıyla sandalla boğazda yapılan gezilerde şarkı söylemeye başlamıştır. Deniz Kızı unvanını da aynı dönemde İstanbul Boğazı'nda ve sahillerde, babasıyla beraber katıldığı ve tüm gece şarkı söylediği sandal gecelerinden ve saz akşamlarından alır. Eftalya'nın o zaman güzel sesiyle sakin suları dalgalandırdığı, kayalara çarpan nağmeleriyle dinleyenleri büyülediği söylenir. Devrinin en sevilen sanatçılarından biri olan Eftalya, 7. Sahibinin Sesi Kataloğu'nda, muhteşem ve kudretli sesiyle senelerden beri müzik severleri peşinden sürükleyen ve alkışlanan bir sanatçı olarak betimlenir. Yazılı kaynaklarda halk müziğini seslendiren başka bir kadın icracının plak kayıtlarına rastlanılmadığı ileri sürülmektedir. 1939 yılında hayata veda eden Deniz Kızı Eftalya'nın Cumhuriyet Dönemi'nde plaklarda halk müziğini icra eden ilk kadın temsilci olduğu söylenir.

Kaynaklar

- Aras, İ. (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türk Halk Müziğinin İlk Kadın Temsilcileri. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü - Türk Müziği Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Kale, D. (2021, 15 Nisan). Boğaz'ın Primadonnası: Deniz Kızı Eftalya. Independent Türkçe

Cumhuriyet'in Kadife Sesi: Safiye Ayla

“1907’den 1998’e bin ömrün yaşanmışlığım bir ömre sığdıran kadın. Türkiye Cumhuriyeti’nden önce doğan ama onunla büyüyen, gelişen bir yaşam. Sesiyle ünlenen şarkılar, duyguların işlediği besteleri... Yenilikçi, özgürlüğüne düşkün, kompleksiz, cesur. Sanatına aşık ve aşka ve yaşama ve insanlara... Belki insanlar ölür ama sanatçılar asla” (Arslan, 1998).

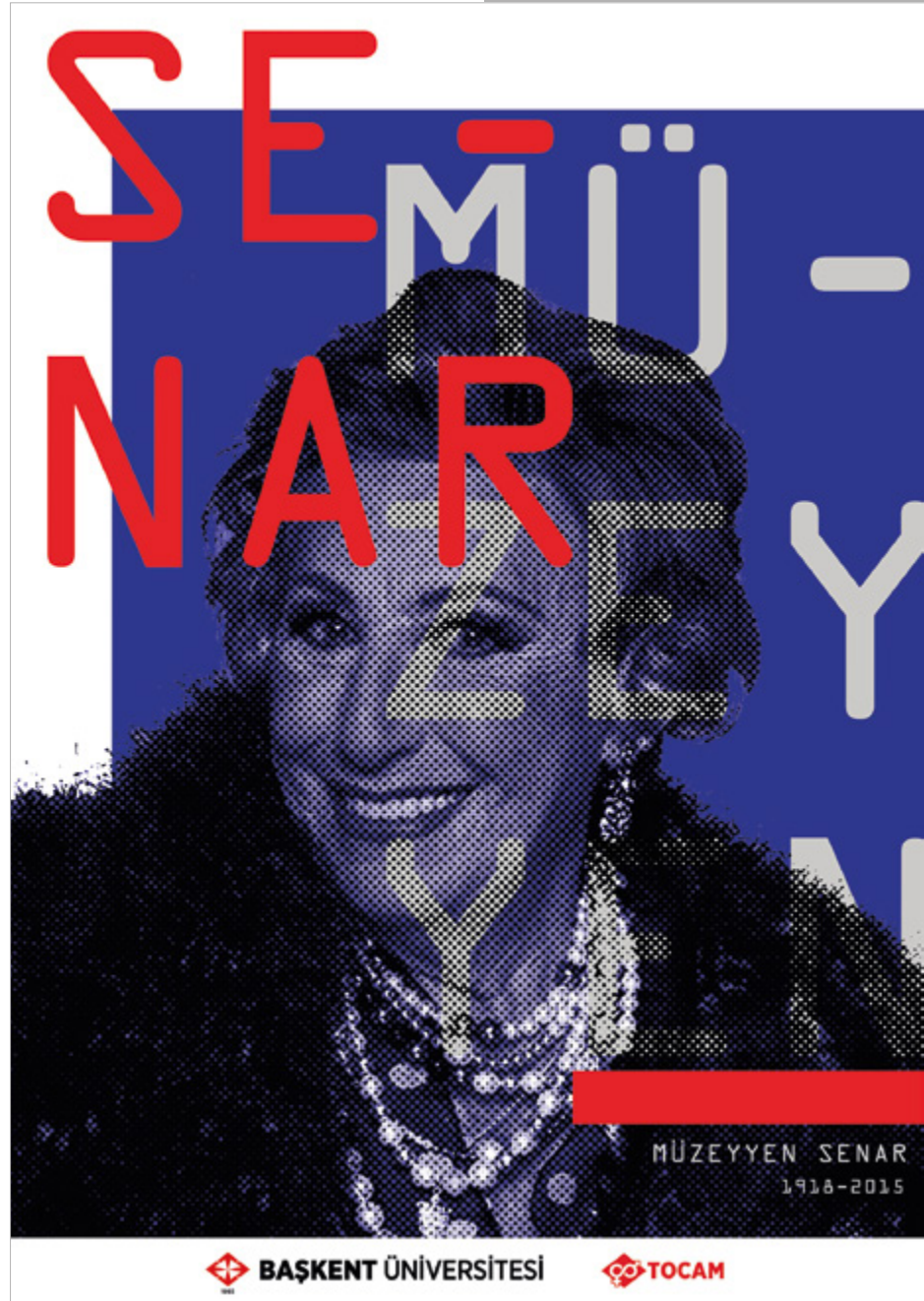
Annesini üç yaşında kaybeden Safiye Ayla Yetimler Yurdu’na verilir ve orada Bursa Milletvekili Şeyh Servet Efendi tarafından evlat edinilir. 1930 yılında ilk plağı ile bir ayda üne kavuşan Ayla, aynı yıl İstanbul Radyosu’na katılır. Türkiye’nin en büyük kadın seslerinden biri olan Ayla’yı Mustafa Kemal Atatürk “Kadife gibi sesi var” sözleriyle yüreklendirmiştir. Ayla, Atatürk’ün huzurunda verdiği ilk konseri şöyle ifade etmiştir: “O gece sabahın saat sekizine kadar oturuldu, çalındı, okundu... Bu, Atatürk’le ilk karşılaşmamdı. O geceyi hem bu bakımdan, hem de sanat hayatımın ilk sabahlaması olduğundan katiyen unutamam...” Müzik hayatı boyunca Türkiye radyolarında sayısız konser vermiş, beş yüzden fazla plak doldurmuş ve plakları rekorlar kırmıştır.

Kaynaklar

Arslan, E. (1998, 15 Ocak). O Bir Tarihti. Hürriyet Gazetesi.

Bildik, C. (1948). Safiye Ayla’nın Atatürk’le İlk Karşılılaşması ve İkinci İmtihanının Notu. <https://bit.ly/3sUGqJ7>

Tan, A. (1986, 12 Ocak) Ankara Taşı. Cumhuriyet.

Cumhuriyet'in Divası: Müzeyyen Senar

“Özlemi giderek nasıl artıyor bilemezsiniz... Bazen düşünüyorum, ben Tanrı'nın ne kadar şanslı kuluymuşum. Çünkü 35 yıl içinde hem Türk musikisinin asla bilemeyeceğim 75 yılını onunla yaşamış hem de ondan dinlemiş, yazmıştım” (Dikici, 2017).

1907 doğumlu Müzeyyen Senar, zorlu geçen çocukluk yıllarının ardından 1931 yılında Üsküdar Müsiki Cemiyeti'nde katılır ve 1932 yılında radyoya girdikten sonra 1933 yılından itibaren de sahne almaya başlar. Türk müzikisinde tarzı, sesi ve ciddiyeti ile ayrı bir “ekol” oluşturan Senar, 1998 yılında Devlet Sanatçısı ilan edilir ve “Cumhuriyet'in Divası” unvanını alır. Senar, Türk Sanat Müsikisi'nin büyük hayranı Mustafa Kemal Atatürk'ün huzurunda şarkılarını okumuş, kariyeri boyunca Türk müziğindeki devinimlerin ve Türkiye'nin modernleşme sürecinin de tanığı olmuştur. Yurt dışında ve yurt içinde çok sayıda konser vermiş olan Senar'ın radyoda ve gazinolardaki çalışmalarının yanı sıra günümüze farklı şekillerde ulaşan birçok plak kaydı bulunmaktadır. 1998 yılında yaşamını kaybedene dek sayısız sanatsal etkinlikte yer almış, beste ve icra anlamında öncü bir kadın olarak, Zeki Müren dâhil çok sayıda sanatçyı yetiştirmiştir.

Kaynaklar

Dikici, R. (2017). Müzeyyen Senar Efsanesi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
Kardüz, A. R. (1998, 13 Haziran). Müzeyyen Senar. Sabah Gazetesi.

Kübra Canlı

Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü'nden 2018 yılında, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü'nde sürdürdüğü çift anadal programından ise 2019 yılında, her iki bölümden de birincilik dereceleriyle mezun oldu. Aynı yıl, Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikası'nı aldı. 2021 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı'ndaki yüksek lisans eğitimini tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı'nda Sanatta Yeterlik eğitimine devam eden Canlı, 2019 yılından itibaren Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarım Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır. İlgi alanları arasında film grafikleri, hareketli görüntüler, dijital illüstrasyon, gibi konular yer almakta olup sinema ve grafik tasarım arakesitinde araştırmalarını sürdürmektedir.

Önyargılara Karşı Duran Cesur Bir Kadın: Bedriye Tahir Gökmen

“... Çocukluğumdan beri kuşların uçuşlarını, kanat çırpıntılarını, dönüşlerini büyük bir dikkatle seyrederek ve bundan zevk alırdım. Tayyareleri seyrederken tatlı bir heyecan duyar ve bu insanlar ne mesut, ben de böyle uçsam diye düşünürdüm. ... Gazetelerde tayyareciliğe ait en küçük bir yazıyı bile kaçırmazdım. Bütün emelim bir kerecik olsun tayyareye binmekti. ... Tayyarecilikteki ülküm, iyi bir tayyareci olmak, Türk kadınlığının bu sahada da diğer milletlerden geri kalmayacağını göstermek ve memleketimde tayyareciliğin ihyası için çalışmaktır” (Gökmen, 1933).

Bedriye Tahir, Vecihi Hürkuş'un 1930 yılında İstanbul'da kurduğu, sivil uçuş okulunun ilk on iki öğrencisinden birisidir. Tahir, 1932 yılında Türkiye'de hiçbir kadının cesaret edemediği bir işe cesaret ederek, uçmak istemiş ve bu konuda eğitim almak için Vecihi Sivil Uçuş Okulu'na başvurmuştur. Okuldaki diğer öğrenciler tarafından oldukça şaşkınlıkla karşılanan Tahir'in okula kaydını Vecihi Hürkuş büyük bir mutlulukla gerçekleştirmiştir. Tahir, hem memurluk yapmış hem de annesine bakmış, zor şartlarda ödediği okul taksitiyle uçuş eğitimini sürdürmüştür. Tahir'in büyük bir hevesle ve çabayla sürdürdüğü havacılık tutkusu bir kadının havacılıkla uğraşması uygun görülmediği için iş yerinde Tahir'e para cezası verilmiştir. Vecihi Hürkuş'un da devreye girmesine rağmen bu haksız cezaya engel olunamamıştır. Tüm bu zorluklara karşın Tahir 1933'te brövesini almıştır. 1934 yılında Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla Gökmen soyadını alan Bedriye Tahir, Gökmen Bacı olarak da anılır. 1934 yılında brövelerin onayı için, Hava Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilmesi gereken sınavda sorunlar yaşanmış ve bu sorunlar okulun kapanmasını da beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak Bedriye Tahir Gökmen'in pilotluğu resmi olarak onaylanamamıştır. Gökmen, tüm bu zorluklara karşın mücadelesini sürdürürken işine son verilmiş, bu hadiseden sonra tarih sayfalarında kendisiyle ilgili herhangi bir kayıta rastlanmamıştır.

Kaynaklar

Cumhuriyet. (1933, 29 Temmuz). İlk tayyareci Türk kadını. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1933-07-29/1>
Gökmen, B. T'den akt. Halim, İ. (1933). Türk kızlarında havacılık sevgisi ve başarı hasleti. Kanatlılar. Sayı: 3, s. 58-59.

Göklere Bir Türk Kadını: Sabiha Gökçen

"Beni çok mutlu ettin... Şimdi artık senin için planladığım şeyi açıklayabilirim... Belki de dünyada ilk askeri kadın pilot olacaksın... Bir Türk kızının dünyadaki ilk askeri kadın pilot olması ne iftihar edici bir olaydır, tahmin edersin değil mi? Şimdi derhal harekete geçerek seni Eskişehir'deki Tayyare Mektebi'ne göndereceğim. Orada özel bir eğitim göreceksin" (Mustafa Kemal Atatürk'ten akt. Gökçen, 1994).

Sabiha, 22 Mart 1913'te Bursa'da dünyaya gelmiştir. Anne ve babasını küçük yaşta kaybeden Sabiha 12 yaşında, Bursa ziyareti sırasında Mustafa Kemal Atatürk'e ulaşarak eğitim alma isteğini iletmıştır. Atatürk ise bu isteği karşısında kendisini evlat edinerek onu Ankara'ya götürmüştür. Anlatılarında Atatürk tarafından kendisine verilen Gökçen soyadını aldıktan sonra havacılığa ilgi duymaya başladığını belirtmiştir. Bu ilgi 1935 yılının Mayıs ayında, Türkkuşu'nun açılış töreninde gerçekleşen planör gösterilerinde belirginleşmiş, aynı yıl Türk Hava Kurumu'nun Türkkuşu Sivil Havacılık Okulu'na başlamıştır. Eskişehir Uçuş Okulu'nda 1936-1937 yıllarında on bir aylık bir eğitim almıştır. 30 Ağustos 1937 tarihinde ilk kadın savaş pilotumuz olarak diplomasını almıştır. Sabiha Gökçen bir yandan da kadın hakları savunucusu ve öncüsü olma yönünde ilerlemiştir. 1938 yılında Balkan turuna çıkarak, tüm dünyaya barış mesajları vermiş ve Türk kadınlarının neler yapabileceğini göstermiştir. Bu tur sırasında Yugoslavya'nın *Beyaz Kartal Nişanı* ve *Hava Ordularının Brövesi* ile ödüllendirilmiştir. 1991 yılında Uluslararası Havacılık Federasyonutarafından gösterdiği üstün başarılar ve hava etkinlikleri sebebiyle altın madalya almıştır. Yaşamı boyunca pek çok ilke ve başarıya imza atan Gökçen tüm kadınlara başka bir dünyanın mümkün olabileceğini göstermiştir.

Kaynaklar

- Gökçen, S. (1994). Atatürk'le Bir Ömür. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
 Kıvanç, H. (1998). Bulutlarla Yarışan Kadın. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
 Uluköse, G. (2007). Sabiha Gökçen. İstanbul: Kastaş Yayınevi.
 Yeşiltuna, S. (2017). Türk Kültürünün Kadın Kahramanları. İstanbul: İleri Yayıncılık.
 Taşdemir, S. (2013). Cumhuriyet modernleşmesinde örnek bir model: Sabiha Gökçen. A. Kanat (Ed). Türk Hava Kuvvetlerinin 100'üncü Yılı Uluslararası Tarih Sempozyumu. Ankara: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Hava Kuvvetleri Komutanlığı.

Yere İnen Bir Yıldız: Yıldız Eruçman

"...Ben bir köylü kızıyım... İzmir'de Cumaovası köyündenim. İzmir hava meydanından kalkan tayyareler köyümüzün üstünden gayet yakından geçerlerdi. Tayyareler geçerken ben kendimi şaşırır, işim varsa hemen bırakır onları seyre daldardım. Yakından bile bir tayyare görememiştim. Bütün emelim tayyareci olmaktı. İşim gücüm pencereden tayyareleri seyretmekti" (Eruçman, 1937).

Yıldız Eruçman Sabiha Gökçen tarafından yetiştirilen dört kadın pilot arasında olup Türkiye'nin paraşütle atlayan ilk kadın havacısı unvanına sahiptir. Eruçman, cesareti, çalışma azmi ve fedakarlığıyla ülkemize büyük hizmetler sunan öncü bir havacıdır. Henüz bir ortaokul öğrencisiyken uçaklara çok meraklı olan Eruçman'ın havacılık hayalinin bu yıllarda başladığı kaynaklarda belirtilir. Hayalinin adresi 1935 Ağustos'unda Ankara'da Türkkuşu adıyla açılan havacılık okulu olmuştur. Okula kayıt yaptırdığında Sabiha Gökçen ve arkadaşları eğitim amacıyla Rusya'ya gittikleri için okulun tek kız öğrencisi Eruçman olmuştur. Eğitiminin sonrasında 4 Ekim 1935 tarihinde Ergazi alanında yapılan paraşüt gösterileri sırasında Rus R-5 bombardıman uçağından atlayarak ilk paraşüt atlayışını gerçekleştirmiştir. İzleyen süreçte Eskişehir İnönü Yüksek Planör Kampı ve Etimesgut Planör Kampına katılmıştır. Eruçman Cumhuriyet'in on üçüncü yıl dönümü kutlamalarında paraşütle yere alkışlar eşliğinde süzülürken gökten indirdiği çiçek buketini Atatürk'e takdim etmiştir. Eruçman hem döneminde hem de bugün cesaretiyle, azmiyle pek çok Türk kadınına örnek olmuştur ve şüphesiz olmaya da devam edecektir.

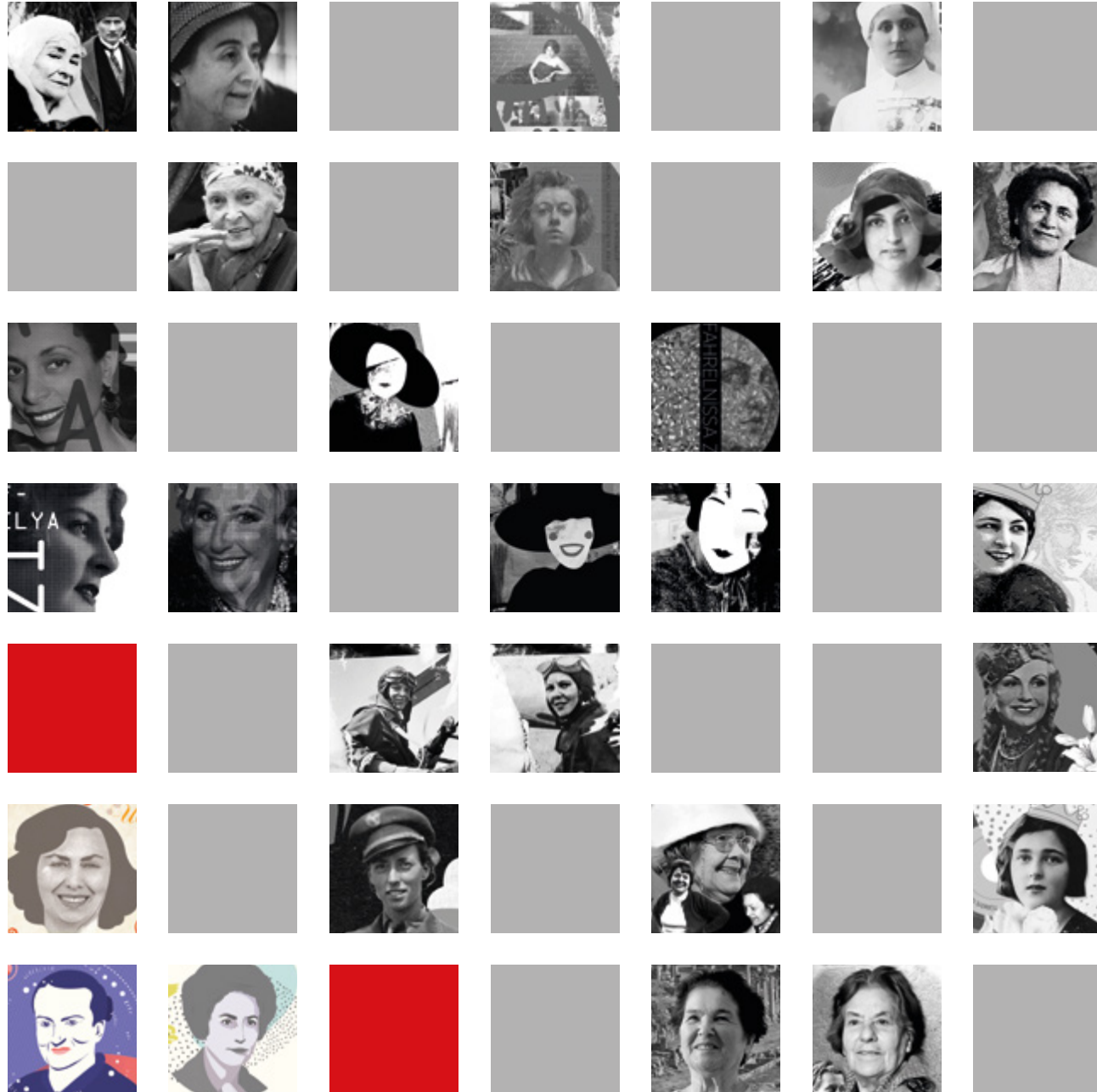
Kaynaklar

Belgelerle Yakın Tarih. (2019) <https://belgelerleyakintarih.com/2019/03/01/turkiyenin-ilk-kadin-parasutcusu-yildiz-erucman/>

Eruçman, Y. (1937, 15 Mart). Hava bayramına yüz bin kişi iştirak etti. Akşam. <https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1937-03-15/4>

Hürkuş, V. 2016, Bir Tayyarecinin Anıları. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tarihten İnciler. (2022) <https://www.tarihteninciler.com/yildiz-erucman-turkiyenin-ilk-kadin-parasutcusu-ilk-turk-kadin-parasutcu-yil/>

Aylin Erdem Türk

1977 yılında Bursa'da doğdu. 1998 yılında Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Uluslararası Reklamcılar Derneği'nin düzenlediği üniversiteler arası "Reklamın Reklamı" konulu yarışmada beş kişilik bir ekiple en iyi basın ilanı ödülünü aldı. 2015 yılında Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Programı'ndan, 2022 yılında ise Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı'ndan *Klasik Menü Kartlarının ve Dijital Menülerin İşletme İçin Önemi ve Müşteriler Üzerindeki Etkisinin Karşılaştırılması* başlıklı teziyle mezun oldu. Grafik tasarımcı olarak yayınevinde başlayan meslek hayatına, 2001 yılında yine grafik tasarımcı olarak girdiği Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölümü'nde devam etmektedir.

İlahiyatçı, Sanatçı, Politikacı: Bahriye Üçok

“Biraz ürkek, biraz tedirgin ama büyük bir gururla yürüyordu. Ankara Üniversitesi'nin loş koridorlarında... Ansızın gözü pencereden sızan Ekim Güneşine takıldı. Tam o anda durdu. Kavuşturduğu kollarında ilk gün gireceği dersin notları ve bazı yardımcı kitaplar vardı. Sımsıkı sarılmıştı. Sanki elinden alacaklarmış gibi... Dile kolay... Henüz 30'lu yaşlarının başında İlahiyat Fakültesi'nde hoca olmuştu bir kadın olarak... Bu bir ilkti...” (Tataroğlu, 2019).

Bahriye Üçok Trabzon'da 1919 yılında dünyaya gelmiştir. İstanbul Kandilli Kız Lisesi'nden sonra Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Ortaçağ ve Türk-İslam Tarihi Bölümü'nü bitirmiştir. Aynı anda Devlet Konservatuvarı Opera Bölümü'nünden de mezun olmuştur. Samsun ve Ankara'da yaptığı lise öğretmenliği görevinin ardından 1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde ilk kadın öğretim üyesi olarak akademik hayatına başlamıştır. 1984 yılında Ordu milletvekili olarak TBMM'ye girmiştir. Çağdaş İlahiyatçı olarak anılan Bahriye Üçok hayatı boyunca Atatürk ilke ve inkılaplarının izinde fikirlerini ve eğitim bilgilerini harmanlayarak Cumhuriyet tarihimizin öncü, aydın kadınları arasında yerini almıştır. 6 Ekim 1990 tarihinde Ankara'da evine gönderilen bir kitap paketinin içindeki bombanın patlaması sonucu 71 yaşında hayatını kaybetmiştir.

Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu adlı çalışmasında Üçok, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk kadını hakkındaki görüşlerini şöyle değerlendirmiştir: “... Müslüman Türk kadınına İslam'ın da kabul ettiği eski geleneksel hakları yeniden tanımayı, yeniden doğan Türk Devletinin sağlam temellere dayanmaktaki gücünü arttırmak için zorunlu gördü. Bu yolda atmış olduğu adımlarla elde ettiği başarılar, yalnız geri kalmış ülke insanlarına değil, Fransa, İsviçre gibi gelişmiş ülkelere de Örnek oldu. O, Türk kadınına, meslek sahibi olmanın, sanatın, bilimin ve sosyal hayatın kapılarını ardına kadar açtı. Onun kendi rızası olmadan evlendirilmesini, dövülmesini, hor görülmesini, kanunlarla önledi. Bunlardan hiçbirisi İslam'a aykırı ya da karşı değildir.”

Kaynaklar

- Cumhuriyet. (2022). Bahriye Üçok, katledilişinin 31. yılında anılıyor... <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/bahriye-ucok-katledilisinin-31-yilinda-aniliyor-1874699>
- Kaya, N. S., Yıldız, S., Barut, A., Yücel, A. ve Aytaç, M. (2020). Çağdaş İlahiyatçı: Bahriye Üçok.
- Tataroğlu, E. (2019). Bahriye. İstanbul: Asi Kitap.
- Üçok, B. (2020). Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu. İstanbul: Kırmızı Kedi.

TÜRKAN AKYOL

1953'te Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu.
Tıp eğitiminde akademik kariyeri ile ilerledi. 1970'te profesörlük unvanını aldı.
Türkiye'nin ilk kadın Bakanı (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı) oldu.
13 Aralık 1977'de tekrar Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki görevine döndü.
31 Mayıs 1980'de Ankara Üniversitesi'ne Rektör seçilerek
Türkiye'deki üniversitelerde ilk kadın Rektör unvanını ve görevini aldı.

 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

Başarılı Bir Yol Hikayesi: Türkan Akyol

“Onun hayat hikâyesi, göğüs hastalıkları asistanlığından, Türkiye'nin ilk kadın rektörlüğü ve bakanlığına uzanan, uzun bir başarı yoludur” (Şen, Dikensoy ve Kalyoncu, 2017).

Türkan Akyol 12 Ekim 1928'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaokul öğrenimlerini babasının asker olması nedeniyle Konya, Afyon, Manisa, Kayseri, Erzurum gibi farklı şehirlerde tamamlamıştır. 1947 yılında Erenköy Kız Lisesi'ni bitirmiştir. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1953 yılında mezun olmuştur. Okulda tanıştığı Turhan Akyol ile evlenerek 1959-1962 yılları arasında eşi ile birlikte üniversite desteğiyle Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilmiş, orada Albert Einstein Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışmıştır. Türkiye'ye döndükten sonra şu an adı Dicle Üniversitesi olan Diyarbakır Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde kurucu yönetim kurulu üyeliği yapmıştır. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları'nda 1964 yılında doçent, 1970 yılında profesör olmuştur. 1971 yılında siyasete atılarak Cumhuriyet tarihinin ilk kadın bakan unvanı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olmuştur. 1980-1982 yılları arasında Türkiye'nin ilk kadın Rektörü olarak Ankara Üniversitesi'nde görev yapmıştır. Türkiye'nin veremle savaşında, göğüs hastalıkları alanında uzun yıllar çalışmalar gerçekleştirmiştir. Türkan Akyol 7 Eylül 2017'de 89 yaşında Ankara'da hayata veda etmiştir.

Kaynaklar

- Aydın, A.; Kahraman, Ö. F. (2015). Türkiye'de kadın temsili sorunsalına kadın bakanlar bağlamında bir bakış. *Yasama Dergisi* (31), 46-64.
- Bildirici, M. E ve Anafarta, A. E. (2003). Türkiye üniversitelerinde kadın emek gücü. *İktisat İşletme ve Finans*, 92-108.
- Milliyet. 1971, 24 Nisan'dan akt. Çerezci, S. (2018). Türkiye cumhuriyeti'nin ilk kadın bakanı prof. dr. peyman türkan akyol'un siyasi hayatı. *Belgi Dergisi*, 820-844.
- Dicle Üniversitesi (2022). <https://www.dicle.edu.tr/tr/sayfalar/tarihcemiz-55-2447>
- Haberler. (2021). Hürriyet.com.tr. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-turkiyenin-ilk-kadin-bakani-turkan-akyol-hayatini-kaybetti-40571783>.
- Rektörlerimiz. (2021). Ankara Üniversitesi. <https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/tanitim/rektorlerimiz/>
- Şen, E., Dikensoy, Ö. ve Kalyoncu F. (2017). Profesör Türkan Akyol Anısına. *Toraks Bülteni*. Aralık.
- Yalçın, N. (1971). Türkiye'de İlk Defa Bir Kadın Bakan Oluyor. *Milliyet Gazetesi*, 1-9.

Türk Astronomi Derneği,
Türk Matematik Derneği, kurucularından,
Türk Kadınlar Derneği, Türk Soroptimist Derneği
kurucularından ve başkanlarından,
TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi'nin kurulması için
ilk adımlar atılırken rol oynayan,
Türkiye'nin ilk kadın gökbilimcisi,
ilk kadın senatör ve ilk kadın dekanı.

**Hatice
Nüzhet
Gökdoğan**

Sevgi ile gökleri öğreten kadın

 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ **TOCAM**

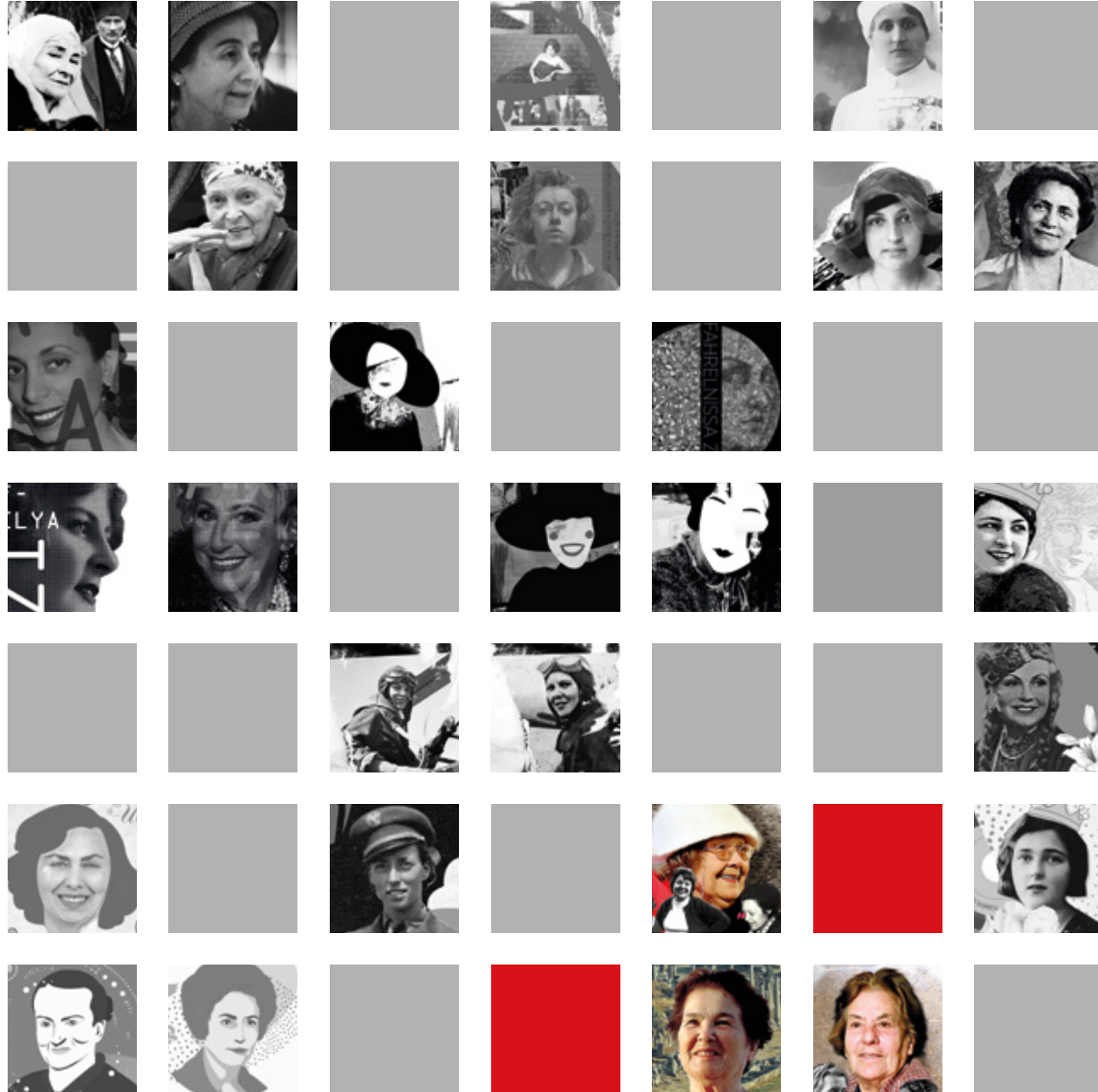
Sevgi ile Gökleri Öğreten Kadın: Hatice Nüzhet Gökdoğan

“Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan, sevgi ve bilgiyi her zaman bir arada yaşamış ve yaşatmıştır. Öğrencileri onun her zaman “çalışma arkadaşı” olmuş, derslerde, sınavlarda, gezilerde, eğitim ve öğretimle ilgili sorunlarda daima genç düşünceleri öne çıkarmıştır. Cumhuriyet Türkiye’sinin öncü bilim insanı olarak ve Büyük Atatürk’ün ülkeyi gençlere emanet ettiğinin bilinciyle öğrencilerine daima sevgi ve anlayışla yaklaşmıştır. Genç insanların heyecanlarını her zaman yüreğinde hissetmiştir ve onlara ulaşmanın yollarını da çok iyi bildiği için daima büyük saygı ve hayranlık kazanmıştır” (Koçer, 2003).

Nüzhet Gökdoğan, 1910 yılında doğmuştur. Lise öğrenimi temel bilimler alanında tamamlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yarışmasını kazanarak altı yıl Paris ve Lyon'da astronomi eğitimi almış ve 1934 yılında Paris Üniversitesi'nden mezun olmuştur. Prof. Dr. Cahit Arf, Prof. Dr. Mustafa İnan ve Prof. Dr. Nazım Terzioğlu ile 1948 yılında Türk Matematik Derneği'ni kurmuştur. 1940 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi Enstitüsü'nde ilk doktora tezinin sahibi ve ilk Türk doçent olmuştur. 1948 yılında profesör unvanını almış ve üniversite senatosunda ilk kadın senatör olarak görev yapmıştır. 1954 yılında ilk kadın dekan olarak iki yıl süreyle görevi yürütmüştür. Kurucuları arasında yer aldığı Türk Astronomi Derneği'nin yirmi yıl başkanlığını yapmıştır. TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi'nin kuruluş çalışmalarını başlatmıştır. Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin kurucu üyelerindendir ve çeşitli dönemlerde bu derneğin başkanlığını da üstlenmiştir. Aynı zamanda Türk Soroptimist Derneği'nin de kurucularından olup uzun yıllar bu Derneğin başkanlığını yürütmüştür. Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan Astronomi Bölümü'ne bölüm başkanlığı dahil farklı görevlerle 46 yıl hizmet vermiştir. 23 Nisan 2003 yılında 93 yaşında, bilime adanmış bir ömrü tamamlamıştır.

Kaynaklar

- Aycan, N.; Aycan, Ş. H. (2019). Cumhuriyetin ilk yıllarında yurt dışında eğitim alan türk kadınlarının bilime katkısı. 5. Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Dergisi, 19.
- Koçer, D. 2003'den akt. Boydağ, Ş. (2003). Aramızdan Ayrılanlar. Matematik Dünyası, Yaz, 40-41.
- Naymansoy, G. (2010). Türk bilim kadınları bilime kattıkları. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (1), 203-232.
- TAD. (2020). Türk Astronomi Derneği, Anı Defteri. <https://www.tad.org.tr/ani-defteri/nuzhet-gokdogan>

Özge Yıldırım Gürses

2012 yılında Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümünden üniversite birincisi olarak mezun oldu. 2017 yılında Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Sinema ve Televizyon Yüksek Lisans Programı'nı "Toplumsalın Yeni Yüzü Sosyal Ağ" isimli bitirme projesi ile bitirdi. 2018 yılında Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikası'nı aldı. 2021 yılında Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Yüksek Lisans Programı'nı "Gastronomi Kültürünün İnşasında Medyanın Rolü, Yemek Dergileri Üzerine İçerik Analizi" isimli tez çalışması ile tamamladı. 2012 yılından itibaren Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü'nde Grafik Tasarımcı olarak çalışmaktadır. Grafik, gastronomi, medya alanlarında ve arakesitlerinde sanatsal ve akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Sümer Kraliçesi
Muazzez İlmiye Çığ

Sümer Kraliçesi: Muazzez İlmiye Çığ

“Ulu Önder Atatürk’ün açtığı yolda ilerleyen mücadeleci bir kadın ve Cumhuriyet aydınlanmasının kadınlar üzerindeki etkisini taşıyan en güzel örneklerden birisidir. Atatürk Çığ’ın rol modelidir, Çığ’da Cumhuriyet kadınlarının” (Erdoğan, 2016).

20 Haziran 1914 Bursa’da dünyaya gelen Muazzez İlmiye Çığ, ilköğrenimini Bursa’da tamamlamıştır. 1931 yılında Bursa Kız Muallim Mektebi’nden mezun olmuştur. Dört buçuk yıl Eskişehir’de ilköğretmeni olarak çalışan Çığ, 1936’da Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nde lisans eğitimine başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk kadın üniversite öğrencilerinden olan Çığ, Sümeroloji, Hititoloji ve Arkeoloji bölümlerindeki eğitimini 1940 yılında tamamlayarak İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde çivi yazıları uzmanı olarak atanmıştır, Müzede bulunan 4 bin yıl önceki kültür üzerine çalışmalarını sürdürürken bir Sümer atasözünü felsefe edinmiştir “Biliyorsun, neden öğretmiyorsun?”. Bu felsefe ile çalışmalarını sürdürerek ülkemizde Anadolu’nun zengin uygarlık tarihini ortaya çıkaran Sümeroloji biliminin öncüsü olmuştur. Satır satır incelediği Sümer, Akad ve Hitit dillerinde yazılmış olan 74 bin çivi yazılı belgeden öğrendiklerini ulusal ve uluslararası çok sayıda bilimsel makale ve kitap olarak yayımlamıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi’ni Eski-Önasya Dilleri Araştırma Merkezi durumuna getirmiştir. 1972’de Arkeoloji Bölümü’nden emekliye ayrılma da ardı ardına eser vermeyi sürdürerek Sümer ve Hitit kültürlerini tanıtan on üç kitap yazmıştır. Bu çalışmalarından dolayı İstanbul Üniversitesi tarafından “Fahri Doktor” unvanı (2000); Osmaniye’nin Çardakköyü’ndeki Anadolu Kültür Araştırmaları Derneği tarafından “Özgür İnsan” ödülü (2005), Uluslararası Lions Kulüpleri Derneği tarafından “Melvin Jones Dostluk Ödülü”ne (2014) layık görülmüştür. 107 yaşında halen akademik çalışmalarına devam eden Çığ, Mersin’de yaşamaktadır.

Kaynaklar

- Akdemir, G. (2021, 18 Şubat). Mucizenin ta kendisi; Muazzez İlmiye Çığ!. Cumhuriyet. <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/mucizenin-ta-kendisi-muazzez-ilmiye-cig-1814536>
- Bilgehan, Z. (2020, 1 Ağustos). Sümer Kraliçesi’ni duysam kahkahalarla gülerdim. Hürriyet. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/sumer-kralicesini-duysam-kahkahalarla-gulerdim-41577520>
- Çığ, M. İ. (2005). Kur’an, İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Erdoğan, S. (2016, Ağustos). Yaşamdan Kesitler, Muazzez İlmiye Çığ. Bütün Dünya. Ankara: Başkent Üniversitesi Yayınları.
- Ertop, K. (2016, Mayıs). Büyük Yapıtlarımız, Hitit Kraliçesi. Bütün Dünya. Ankara: Başkent Üniversitesi Yayınları.
- Özçelik, H. (2021, Mart 6). Muazzez İlmiye Çığ kimdir? <https://bilgimolasi.com/muazzez-ilmiye-cig-kimdir/>

Karatepe'nin Ecesi
Prof. Dr. Halet Çambel

Karatepe'nin Ecesi: Halet Çambel

“Türkiye'nin yüz akı kadınıydı Halet Çambel. Atatürk'ün özlemine duyduğu bir dünyanın kapılarını aralayan öncü bir kadın... Kadın olmanın gurunu gittiği her yerde yaydı. Ergani ovasından Toroslara uzanan, bir uzun solukla kadınlara “varsınız!” demekle yetinmedi; onları ayrıca ekonomiye, üretime, katılmaya güdüleyerek var olmalarını sağladı” (Öztürk, 2016).

27 Ağustos 1916'da Berlin'de doğmuştur. İlk öğrenimini Almanya'da, orta öğrenimini İstanbul Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde (1935); Üniversite öğrenimini ise Paris Sorbonne Üniversitesi'nde (1939) tamamlamıştır. Çambel, Paris'te okurken, 1936 yılı Berlin Olimpiyatları'na eskrim dalında ilk Türk kadın sporculardan biri olarak katılmıştır. 1938-39'da doktora çalışmalarına başlamış, ancak II. Dünya Savaşı nedeniyle Türkiye'ye dönmüştür. Türkiye'ye döndükten sonra bilimsel çalışmalarına devam eden Çambel, doçent (1947) ve profesör (1960) unvanını İstanbul Üniversitesi'nde almıştır. Halet Çambel, akademisyenliğini “iş” değil “görev” olarak görmüş, bu duyguyu çevresindeki herkese bu şekilde öğretmiştir. Eğitimi yalnızca fakülte içi öğretimle sınırlamamıştır. Arkeolojik malzemenin eğitimde kullanılması gereğinin bilinciyle kazılarda ele geçirilen eserleri müzelerdeki depolarından çıkarmıştır. Kazı alanlarında “eser değildir” diye istenmeyen buluntuları toplayarak yıllar içinde ders koleksiyonu haline getirmiştir. Çambel, yaşamının önemli bir bölümü ile özdeşleşen Karatepe-Aslantaş kazılarına 1946 yılı Şubat ayında başlamış, 2010 yılına kadar sürdürmüştür. “Eserlerin müzede değil, yerinde korunması gerektiği” ilkesiyle Karatepe-Aslantaş'ta Türkiye'nin en büyük ve ilk açık hava müzesini kurmuştur. Ayrıca yörenin tarihi, doğal değerleriyle de yakından ilgilenmiş, birçok kişi ve uzmanın yöreye gelip araştırmalar yapmasını sağlamıştır. Karatepe-Aslantaş civarındaki köylerde okulların yapılmasına destek olmuş, okullara öğretmen bulunamayınca bu görevi kendi üstlenmiştir. Yöre halkı için marangozluk, demircilik, kilim ve halıcılık gibi kurslar açmış, öğretmenler getirtmiştir. Karatepe kadınlarını üretime ve yöre ekonomisine katkı sağlamaya teşvik etmiştir. Spor, arkeoloji, etnografi, filoloji, mimari, müzecilik gibi farklı alanlarda çalışan, multi-disipliner bilim insanı Çambel, 12 Ocak 2014 tarihinde ardında bu satırlara sığmayacak kadar çok başarı, araştırma, ödül ve eser bırakarak çocukluğu ve gençliğini geçirdiği Arnavutköy'de vefat etmiştir.

Kaynaklar

- Berber, N. (2020). Halet Çambel - Geçmişle Bugünü Buluşturan Kadın. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
Karpınar, T. (2019). Bir Cumhuriyet Kadını Prof. Dr. Halet Çambel. Asia Minor Studies, 7(2), 259-264.
Özdoğan, M., ve Başgelen, N. (2010). İş'i Görev, Arkeoloji'yi Bilgi Bilim'i Değer Olarak Gören Bir İnsan: Halet Çambel. Arkeoloji ve Sanat Dergisi , 5-36.
Özdoğan, M. (2014). Aydın, bilim insanı, eğitmen, arkeolog Halet Çambel. Toplumsal Tarih Dergisi (243), 35-39.
Öztürk, Y. (2016, Ağustos). Halet Çambel 100 Yaşında. Bütün Dünya. Ankara: Başkent Üniversitesi Yayınları.

Küçük Dev Kadın
Prof. Dr. Jale İnan

Küçük Dev Kadın: Jale İnan

“Jale İnan, ülkemiz arkeolojisinde eğitim, araştırma, kazı, yayın, müze kurma, restorasyon projeleri, eski eser kaçakçılığı ile mücadele alanlarında verdiği unutulmaz hizmetlerle tanınan, yurtiçinde ve dışında Türk arkeolojisinin ‘Saygın Hanımefendisi’ olarak tanınmış değerli bir bilim kadınıdır” (Başgelen, 2014).

1 Şubat 1914'te İstanbul'da doğmuştur. Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra babası, arkeolog Aziz Ogan'ın da etkisiyle çocukluğundan beri ilgi duyduğu arkeoloji alanında öğrenim görmek için 1934 yılında Almanya'ya gitmiş, bir yıl sonra da Türkiye Cumhuriyeti devlet bursunu kazanmıştır. 1935 - 1943 yılları arasında klasik arkeoloji bilim dalında lisans ve doktora eğitimini Berlin ve Münih üniversitelerinde tamamlayarak Türkiye'nin ilk kadın arkeoloğu olmuştur. 1946 yılında İstanbul Üniversitesi'nde ülkemizin ilk Klâsik Arkeoloji Kürsüsü'nün kurulması çalışmalarına katılmış ve bu kürsünün ilk asistanı olmuştur. Aynı yıl Antalya Side, ertesi yıl Perge antik kenti kazılarına başlamış, Side Roma Hamamı'nın 1962'de Side Müzesi'ne dönüşmesini sağlamıştır. Eğitim, kazı, araştırma, restorasyon, yayın, müze kurma ve tarihi eser kaçakçılığı ile mücadele alanlarında hizmet vermiş olan Jale İnan'ın parçalanmış eserleri birleştirmedeki özel yeteneği uzmanlar arasında daima hayranlık yaratmıştır. Bu yeteneği sayesinde 1980 Perge kazılarında altı kısmını bulduğu Yorgun Herkül Heykeli'nin üst kısmını New York Metropolitan Müzesi'nde bulunduğunu kanıtlamak ve heykeli Türkiye'de birleştirmek için 10 yıl boyunca uğramış ve başarılı olmuştur. Jale İnan, uzun yıllar sürdürdüğü arkeolojik kazılar ve akademik çalışmalarıyla doçent (1953) ve profesör (1963) olmuş; sayısız tarihi eseri gün yüzüne çıkarmış, eserlerin onarımı ve nerede sergileneceği ile ilgili özel çaba harcamıştır. 1975 yılından itibaren Klasik Arkeoloji Kürsüsü Başkanlığı görevini 1983 yılında emekli oluncaya kadar sürdürmüştür. Bilimsel yaşamında sahip olduğu kitaplarının önemli bölümünü Antalya Müzesi'ne hibe eden İnan, bu müzede çalışacak meslektaşlarına kendi kitaplarından yararlanmasını sağlamıştır. Yaşamını ülkesinin tarihine, arkeolojiye ve heykeltıraşlığa adayan, klasik arkeoloji biliminin öncüsü Jale İnan, 27 Şubat 2001 tarihinde, yaşamını yitirmiştir.

Kaynaklar

Başgelen, N. (2014), Klasik Arkeoloji'ye Adanmış Bir Yaşam Jale İnan (1914 - 2001), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Bursalı, A. (2015, Mart 8). Türkiye'den ve Dünyadan 10 Öncü Kadın Arkeolog. Arkeofili. <https://arkeofili.com/turkiyeden-ve-dunyadan-10-oncu-kadin-arkeolog/>

Dirican, M (b.t.), Türkiye Arkeolojisinde Bir Hanımefendi: Jale İnan. Bilim ve Teknik Dergisi. 84-90. <https://web.archive.org/web/20160305044557/http://www.biltek.tubitak.gov.tr/bilgipaket/biliminsanlari/turkbiliturkbi/S-369-84.pdf>

Tulunay, E. T. (2014, 16 Mayıs). “Küçük Dev Kadın” Anıldı. Ajans Üniversite. <https://ajansuniversite.istanbul.edu.tr/kucuk-dev-kadin-anildi>

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

TOCAM

Türkiye'nin Kadınları E-Sergi: esergi.baskent.edu.tr

Başkent Üniversitesi
Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi (TOCAM)
Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu
18.km 06790 Etimesgut / ANKARA
tocam.baskent.edu.tr

Başkent Üniversitesi
İletişim Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölümü
Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu
18.km 06790 Etimesgut / ANKARA
ilf.baskent.edu.tr